

Po pošti prejeman:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta " 13 " — "
četrt " 6 " 50 "
mesec " 2 " 20 "

V upravnistvu prejeman:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta " 10 " — "
četrt " 5 " — "
mesec " 1 " 76 "

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, 1, 17.

Izhaja vsak dan, izveniši
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 217.

V Ljubljani, v soboto 22. septembra 1900.

Letnik XXVIII.

O dobrem in slabem tisku.

Govoril na II. slov. kat. shodu dr. Viljem Schweitzer.

Presvetli gospodje škofje! Slavni shod! Slavni zgodovinar Weiss, pišoč o Janezu Gutenbergu, izumitelju tiska, in njegovi iznajdbi, pravi: „Nova iznajdba imela je elementarno naravo, kakor n. pr. ogenj, ki deluje dobrodejno ali pa tudi škodljivo.“ In res, danes, ko je minulo že 500 let od rojstva Gutenbergovega, pritrditi moramo temu Weissovemu izreku popolnoma. Gutenberg gotovo ne zadene krivda, da je tako prišlo. Zvest katoličan, posvetil je, kakor nam kaže zgodovina, svojo umetnost Bogu in katoliški cerkvi. Toda kmalu po njegovi smrti polotila se je herezija, kriva vera, njegove umetnosti in krivi proroki širili so potem tiska svoje cerkvi sovražne nauke bolj, kakor bi jih mogli širiti z govorom. In žal, da je med naš narod tisek priti moral po tem potu! (Klici: Žalibog!)

S tem pa sem tudi že označil pojem dobrega in slabega tiska. Odgovor na vprašanje, kateri tisek je dober in kateri slab, je za katoličana lahek. Namen človeka na zemlji je po nauku katoliške vere, služiti Bogu in izveličati neumrjočo svojo dušo. Dobrotljivi Bog pa je v svoji neskončni ljubezni dal slabemu in omahljivemu človeku zvesto in zanesljivo voditeljico na zemeljski poti, skrbno mater, katoliško cerkev. (Pritrjevanje.) Za katoličana je torej odgovor na vprašanje, kaj je dober in kaj je slab tisek, kakor sem že rekel, zelo lahek. Tisek, ki služi vzvišenemu namenu človekovemu, tisek, ki združen z zvesto voditeljico človeškega rodu, s katoliško cerkvijo, kaže človeštvu pravo pot in mu jo olajšuje, tisti tisek je dober. (Odobranje.) Tisek pa, ki ne služi temu namenu, mu morda celo nasprotuje, imenovati mora katoličan slabega, pa imej knjiga še tako učeno vsebino ali dovršeno obliko, pa bodi časopis še tako zanimiv. (Splošno odobranje.)

Žal, da imamo danes, v času, ko je doseglja tehnika tiska nečuvno popolnost, katoličani, kadar razpravljamo o tisku, malo prilike hvaliti tisek, pač pa tako obilo gradiva za grajo! (Klici: Res je!)

Štatistiki, to so, kakor je znano, možje, ki hočejo vse izraziti v številkah, ki znajo

natanko izračunati, koliko las ima človek na glavi, in koliko kapelj dežja je danes palo na to streho, (veselost) štatistiki pravijo, da pride na vsakega prebivalca na Nemškem tiskanega papirja 4 kilograme, v Avstriji pa 400 gramov.

Ne bom se spuščal v preiskavo vprašanja, ali je zatorej na Nemškem tista luč prosvete, ki se prižiga s tiskovnim papirjem, kaj bolj svetla, kakor pri nas v Avstriji. (Veselost.) Ali nekaj bi rad povdarjal.

Štatistika je novejša veda in kot taka indiferentna, ker to je danes moderno. (Veselost.) Zatorej ne računa dalje, koliko je med temi 4 kilogrami in med temi 400 grami slabega tiska, koliko škodljivega tiska, koliko duševne makulature. Ako bi štatistika napravila ta račun, zgrozili bi se, toliko je slabega tiska v rokah ljudstva! (Klici: Res je, žalibog!)

Vednost in umetnost podpirata v veliki meri protiverski tisek.

In vendar je nedoumno, kako more vednost podpirati protiverski tisek, saj je namen vednosti resnica, resnica pa je On, ki je sam o sebi rekel: „Jaz sem resnica in življenje!“ (Odobranje in ploskanje.) In vendar je nedoumno, kako more umetnost podpirati protiverski tisek, saj je namen umetnosti lepota, prouzročitelj, vzgled in končni cilj lepote pa je Bog. (Odobranje.) Realizma hočejo in verizma naši pisatelji in vendar ne iščejo obojega tam, kjer bi oboje našli, v krščanstvu. Ali je mar kaj bolj realnega, kot krščanstvo, na katerem sloni cela naša izomika, ali je kaj bolj resničnega od krščanstva, ki je od Boga samega razodeta resnica! (Odobranje in ploskanje.) Toda naši pisatelji iščejo, žal, resnice pri Buddhi ali celo Epikuru, ne pa v krščanstvu! (Klici: Žalibog!)

In naše časopisje? Tukaj sem se dotaknil rak-rane na našem narodnem životu. (Klici: Res je!)

Časnikarstvo, ne kot golo novičarstvo, marveč kot moč, ki mogočno in čestokrat odločilno poseza v javno življenje, rodilo se je v viharjih časih. Najprvo je poseglo namreč časnikarstvo odločilno v javne posle za časa francoske revolucije, koncem 18. veka. Toda to posezanje v javne posle vršilo se je že takrat na tak način, da je imenoval

Chabot, sicer divji revolucionar, časnikarje „otrovalce, zastrupovalce javnega mnenja.“ (Klici: Tudi danes je dosti takih!)

Kako vzvišen je namen dobrega časništva! Leon XIII. izvrstno označuje dobre časnike rekoč: „Dober katoliški časnik je nepretrgan misijon.“ Z misijonarji primerja sv. oče torej dobre časnikarje, in res so misijonarji, namreč oznanovaleci resnice, branitelji vere in cerkve, širitelji prave omike! (Odobranje.) Jeden novejših apologetov je v očišled važnosti časnikarstva trdil, da bi bil veliki apostol narodov, sv. Pavel, da bi živel danes, postal žurnalist. Ta izrek morda v takej splošnosti, kakor je izrečen, ne velja, ker samo žurnalist bi ta vsestranski duševni velikan ne bil postal, pač pa bi bil poleg drugih potov v razširjanje in obrambo katoliške vere brez dvoma nastopil tudi pot časnikarstva, ker danes bojujeta se pekeli in nebo s tiskovnimi črkami na papirju. (Pohvala.)

Ako je tako vzvišen poklic časnikarski, kaj hočemo reči k početju onih, ki ta poklic ponižujejo, ga zlorablajo, da trgajo iz src bralcev vero, da bude celo sovraštvo proti veri in cerkvi, da bude v srcih bralcev črne, nizke strasti? Ali niso to otrovalci javnega mnenja, grobokopi telesnega in duševnega blagra narodov? (Odobranje in ploskanje.) Kajti narod brez vere, je ladija brez krmila in krmarja v divjih viharjih naše dobe. (Ploskanje.) Kaka osoda čaka take ladije? Valovi jo razbijajo ob čerch in pečeh, pogin ji je gotov! (Ploskanje.)

Žalibog, da zadene referenta o tisku na slovenskem katoliškem shodu naloga, govoriti tudi o protiverskem časništvu slovenskem. Samo kdor je hudoben ali pa udarjen z neozdravljivo duševno slepoto, more trditi, da med Slovenci ni protiverskega časništva. (Pritrjevanje.) Že pred desetletji čutili so krščansko misleči potrebo, ustanoviti slovenski list z izrecno katoliško tendenco, dokaza dovolj, da je že pred desetletji začelo se med nami širiti protiversko ali brezversko časopisje. In leta 1873. ustanovil se je res „Slovenec“, kot branitelj vere in narodnosti med Slovenci, (klici: Živio „Slovenec!“ — Ploskanje) ustanovil se je po inicijativi Bogu, narodu in cesarju z nevenljivo zvestobo udanega očeta slovenskega naroda,

dr. Janeza Bleiweisa, čegar spomin bo živel med Slovenci do konca dnij. (Viharni klici: Slava Bleiweisu! Ploskanje.)

In dandanes, kdo more tajiti, da so časniki, ki žal nosijo slovensko ime, kateri grde vse, kar je katoličanu svetega? Kako pišejo o Bogu, kako o njegovi sveti cerkvi, kako o nje vidnem poglavarju, rimskem papežu, kako o njenih škofih in mašnikih? (Klici: Sramota jim!) Bivanje osebnega Boga, to jim je odprto vrašanje. In vendar beremo v sv. pismu, kako se je Bog človeškemu rodu razodel. Toda tu se postavijo racionalisti na stališče nevernega Tomaža in pravijo: Česar ne vidimo z lastnimi očmi in ne slišimo na lastna ušesa, tega ne verujemo. Ja, ali naj bi gospod Bog, ko se je hotel razodeti, poslal gospodom racionalistom posebno tiskano vabilo? (Viharna veselost in ploskanje. Klici: Saj bi še potlej ne prišli!) Božja ustanovitev cerkve, to jim je nedogmna zgodovinska podmena. „Obžalujemo“, pravijo, „toda nas ni bilo zraven in Kristusa nismo sami videli, nismo mu bili predstavljani.“ (Občna veselost.) Tistim pa, ki so bili zraven, ki so Gospoda poznali osebno, ga videli od obličja do obličja, in ki so vse, kar so videli in slišali, nam zapisano zapustili, tistim pa nočejo verjeti! (Pritrjevanje.)

In vendar verujejo zgodovinarjem, da je živel n. pr. Aleksander Veliki in vršil slavne svoje čine, dasi sami niso bili zraven. (Ploskanje in veselost.)

Kako pišejo o vidnem poglavarju katoliške cerkve, o rimskem papežu? Na prestolu svetega Petra sedi starček, katerega velikemu duhu se klanja ves izobraženi svet, ne samo katoličani, marveč tudi drugoverci. Med malim slovenskim narodom, med narodom, ki je od vseh strani obdan od sovražnikov in nevarnosti, ki torej tako zelo potrebuje pomoči Božje, da se reši, med tem narodom imel je časopis žalostni pogum, da je vrgel papežu v obraz psovko: „Izvržek človeštva!“ (Vseobčno ogorčenje in klici: Sramota!)

Kako pišejo slovenski listi o škofih? Predpisujejo jim, kako naj vladajo svoje vladikovine, katere duhovne naj nastavljajo in kam. In vendar je Odrešenik dal oblast apostolom in njihovim naslednikom, ne pa liberalnim žurnalistom. (Občna pritrdjevanje in

LISTEK.

Misli Prostemira Svobodnjakoviča o napadih na katoliški shod.

Dober naprednjak sem, ali če bode šla stvar tako dalje, kakor se je sedaj začela, bo naposled najbolje, da se kam skrijem in živi duši ne pokažem svoje politične barve. Kar »Slov. Narod« sedaj piše o slovenskem katoliškem shodu, to mora vzbujati občno veselost, in sicer ne samo pri klerikalcih. In to je hudo. Hudo je, gledati obraze onih, ki berejo ta list za inteligenco. Obrazi se začnejo naenkrat širiti, oči se svetijo in usta dobijo poteze, ki naznanjajo, da se bode dotičnik pri tej priči spustil v krah. Prav nepotrebno je, klerikalcem napravljati veselje, za katero se jim še truditi ni treba.

Shod je bil, kakor trdi »Slov. Narod«, slabo obiskan in brez pomena. Zakaj pa potem »Narod« že cele tedne piše o njem, zakaj priobčuje o njem članek za člankom, notico za notico? To se dela le takrat, ke-

dar se hoče zmanjšati pomen kakega zelo pomenljivega pojava.

O pojavih brez vsacega pomena se ne piše toliko, in ako je celo »Narod« sam o Tavčarjevem govoru v Vipavi pisal ubogo malo. O slovenskem katoliškem shodu pa preliva toliko tinte, tako da se nehoté še nam izvenljubljskim naprednjakom, ki velike udeležbe pri katoliškem shodu nismo mogli videti, in za katere so namenjena »Narodova« poročila, vzbujajo razni dvomi. Zakaj sedaj tak hrup?

Celo hrvatski katoliški shod, čez katerega je »Narod« že hudo zabavljal, je začel sedaj hvaliti in njegove govornike povzdigovati, samo da bi zmanjšal pomen slov. katoliškega shoda. To me še najbolj jezi, ker je še premalo časa preteklo, da bi mogli ljudje že pozabiti zabavljanje »Narodovo« čez hrvatski katoliški shod.

Meni je le žal, da niso vodstva slovenskega katoliškega shoda vzeli v roke naši ljudje. Ali mar niso za to sposobni? Ali se ne hodijo uklanjat na Ponikvo katoliškemu škofu Slomščeku? Če so potem po naših listih pisali, da je bil Slomšek prav za prav

tudi eden izmed tistih klerikalcev, je bilo to že po dotični slavnosti in torej ni motilo navdušenja zborovalcev na Ponikvi. Ali se ne hodijo klanjat katoliškemu škofu v Djakovo?

Ako so na banketu liberalnih slovenskih akademikov govorili, da se preveč pri nas povdarja katoličanstvo, premalo pa krščanstvo, kakor bi bila to dva različna pojma, je bilo to še pred djakovsko slavnostjo, čas pa človeka večkrat, kakor skušnja kaže, nauči, da izrečeno mnenje ni vselej pravo. Potem pa djakovskega katoliškega škofa takrat ni bilo na banketu akademikov, torej se ni mogel čutiti osebno zadetim.

Jasno je torej, kakor beli dan, da bi mi čisto drugačen sijaj dali shodu, kot pa so ga dali tisti, ki so sedaj imeli vodstvo shoda v rokah in katere imenuje »Narod« »spekulante in rabuliste«, ki po »Narodovi« trditvi govorijo, kakor jim kaže, kar se pri naših možeh ne zgodi nikdar.

Zato pa tudi naši možje ne bodejo prišli v peklo, kar »Narod« prorokuje gg. Šusteršič, Vencajz in Schweitzer, o katerih pravi, da jih »mora hudič vzeti s kostmi in

kožo vred«. Ta izrek »Narodov« me je že dosti jezil, ker od vseh strani me dražijo, češ, ali smo res v taki zvezi s hudičem, da nam celo razodeva, koga bo vzel, in da je potlej prav, če klerikalci svare ljudi pred nami. Sicer me pa jezi, da »Narod« v isti sapi napada imenovane gospode in pa ljubljanskega škofa, kajti, kakor poznam te napadane može, jih celo veseli, da jih liberalci napadajo takrat, kadar napadajo tudi škofa, ker so raji v družbi svojega škofa, in če jih tudi »Narod« napada, nego v družbi liberalnih matadorjev, če bi jih potem tudi »Narod« hvalil.

Z žalostjo pa moram priznati, da so časi, ko so se ljudje bali »Narodovih« napadov, enkrat za vselej minuli. Delavci in kmetje, duhovni, akademična mladina in drugi posvetni izobraženci, katere je že »Narod« napadal v zadnjih letih, so se tem napadom le smejali.

Ako se pa ljudje smejejo, potem bi bilo bolje, da se dotični napad nikoli natisnil ni.

Zato me sila jezi, da »Narod« napada katoliški shod.

ploskanje.) Ti liberalni časniki lralijo he- rezijo in imenujejo ono žalostno dobo, ko je tema krive vere obsenčila tudi našo milo domovino, svitlo dobo naše zgodovine. (Klici: Žalostno!) O tem pa, kako ometavajo z bla- tom mašniško obleko, kako strgajo na kupec vse blato laži iz protikatoških nemških listov, da s tako dušno hrano pitajo svoje občinstvo, o tem pa raje molčim. (Odobra- vanje in ploskanje.)

Toda ti listi nosijo pečat protiverstva tako jasno na čelu, da jih zaveden katoličan lahko spozna, kar seveda nikakor ne zmanj- šuje njihove nevarnosti, osobito, ako jih dobi v roke nerazsodna mladina. (Splošno pritje- vanje.)

Neizmerno nevarni pa so tisti takozvani indiferentni listi, ki niso ne krop ne voda, listi, ki pod krinko objektivnosti skrivajo svoje protiverske težnje in tako preslepe marsikoga, ki bi se sicer preslepiti ne dal. Ti listi nam katoličanom vedno pravijo, da smo prehudi in prebojeviti (Občen smeh) vedno in vedno nam kličejo nasproti tisti znani izrek ki ga pripisujejo sv. Avguštinu: In neces- sariis unitas, in dubiis libertas, in om- nibus autem charitas, v potrebnih rečeh edinstvo, v dvomljivih prostost, v vseh pa ljubezen. Tako in toliko zlorabljal, kot ta rek, se morda še ni nobeden! (Pritrjevanje.) Tudi mi smo za ta rek. Tudi mi smo za charitas in omnibus, za ljubezen v vsem, ker ne sovražimo njega, ki je zmoti vdan, marveč zmoto. (Ploskanje.) Oči pa ne smemo zapreti, če preti veri nevarnost, narodu po- hujšanje, ker pisano stoji, da gorje mu, od ka- terega prihaja pohujšanje, bolje bi bilo, da se mu je obesil mlinski kamen na vrat in da se je potopil v globočino morja. (Splošno pritjevanje in ploskanje.) Tudi mi smo za to: in dubiis libertas, in dvomljivem prostost, toda dvomljivo ne sme biti bivanje osebnega Boga, dvomljiva ne sme biti božja ustano- vitev katoliške cerkve, dvomljiva ne sme biti oblast papeža in škofov in svetost maš- niškega poklica! (Vseobče odobravanje in ploskanje.) To nam ni dubium, to nam ni dvomljivo, to je nam necessarium, to je nam potrebno, (ploskanje) in toliko smo odločni, da tukaj pravimo: in necessariis unitas, edi- nost v potrebnem! (Odobrovanje.) Toda racijonalistiški gospodi ni nič necessarium, nič potrebno, vse pa dubium, vse dvomljivo, in charitas, ljubezen, zahtevajo tudi za zmoto. Varujte se torej takih listov, varujte se tistih, ki hodijo k Vam, odeti v ovčjo kožo, pa so grabežljivi volkovi! (Odobrovanje in plos- kanje.)

Konečno hočem še navesti, kaj pravi o slabem tisku veliki slov. škof Ant. Martin Slomšek. (Klici: Slava Slomšku!) „Pred Slomšekom se mora vsak ukloniti“ slišati je bilo na Ponikvi iz liberalnih ust. Bomo videli, kako se mu klanjajo. Kaj pravi torej Slomšek o slabem tisku? Dovolite, da Vam

prečitam ta pomenljivi izrek. (Govornik bere:) „Vse nam kaže“, tako pravi Slomšek, „kako škodljive in zapeljive so take (slabe) bukve in lažnjive novine, in kakov naglavni greh ima, kdor se jih ne varuje, jih prodaja ali posojuje, jih sam bere ali pa svojim lju- dem brati da. Peklu služi, kdor jih ne po- konča, kadar bi lahko.“ (Občno odobravanje in ploskanje.) Resne besede v ustih kato- liškega slovenskega škofa! „Peklu služi, kdor jih ne pokonča, kadar bi lahko!“ In ko se je slovensk vladika, ki iz srca ljubi svojo čredo in ves slovenski narod, (Ploskanje) pred nedavno ravnal po teh besedah Slom- šekovih, ko je upošteval izrek Slomšekov, da peklu služi, kdor ne pokonča slabih knjig, kadar bi lahko, kako so ga takrat blatili tisti, kateri se baje tudi klanjajo Slomšku, kak krik in vik bil je po liberalnih in in- diferentnih listih! (Klici: Sramota!) Tak je liberalizem v besedah in tak v dejanji! (Ve- selost.)

Hitim h koncu. Slabe knjige in slabi časniki širijo se med nami Slovenci, to je resnica, ki se tajiti ne da. Vprašanje je le, kako odpomoči. Tu velja samo eno: Pesnik pravi, da neozdravljivo rano treba odstraniti, odrezati z nožem. (Ploskanje.) Tu velja torej samo: Zapirajte pot med narod slabim knji- gam in časnikom! (Odobrovanje in ploskanje.) Širite dobre knjige in liste! Širite jih, saj jih, hvala Bogu, imamo! Imamo časnike z izrečno katoliškim značajem, izrekam jim tu v ime katoliškega shoda zahvalo za delo- vanje v prid naroda! (Burno odobravanje.) Saj imamo vzgledno družbo sv. Mohorja! (Viharno odobravanje.) Širite torej dobre knjige in liste, branite pa med narod slabim knjigam in časnikom! (Odobrovanje.)

Ta poziv velja vsakemu Slovencu. V prvi vrsti pa se obračam na Vas, slovenski duhovniki. Res je, da stojite že itak v prvih vrstah bojevnikov za dobro stvar in ne po- trebujete še bodrila. Toda enega bi Vas prosil: Ne strašijo naj Vas vsi zlobni osebni napadi, in napadi na Vaš stan. Vaše delo je delo za srečno bodočnost našega naroda in lahko rečem, da z Vami stoji in pade narod slovenski! (Burno odobravanje.) Obračam se nadalje na naše ženstvo, ki je v tako lepem številu zastopano na tem shodu. (Živahno odobravanje in ploskanje.) Širite kot matere in žene, kot vzgojiteljice naroda dobre knjige in liste, zapirajte pot med narod slabim! (Občno odobravanje.)

Obračam se na Vas, slovenski učitelji in slovenske učiteljice, ki ste z ustanovitvijo Slomškovke zveze pokazali, da Vam je pri srcu katoliška vzgoja našega ljudstva. (Burno odobravanje. Klici: Živela Slomškova zveza!) Čuvajte kot poklicani čuvarji naš narod slabih knjig in listov! (Pritrjevanje.)

Naposled obračam se do naše akade- mične mladine, ki je prvič zastopana na slov. kat. shodu po akad. društvu „Danici“, tem

lepem sadu I. kat. shoda. (Burno odobravanje. Zborovalci navdušeno pozdravljajo „Danico“.) Naloga njena je, boriti se za resnico in pravico. (Splošno odobravanje.) Tudi na- sprotniki morali nas bodejo spoštovati, ako se vstrajno bojujemo za sveto stvar! (Pritr- jevanje.) Napoleon I. imenoval je častništvo velesilo. Toda tega imena ni dal morda ka- kemu korumpiranemu časniku, kakoršnih je imel v svoje namene veliko, marveč nadel je ta častni priimek za svobodo narodov borečemu se „Rheinischer Merkur“, ki ga je izdajal Görres, katerega katoliški Nemci štejejo med prve svoje voditelje. (Splošno odobravanje.)

Ako stori vsak svojo dolžnost, potem mora biti konečno zmaga naša, (odobravanje) kajti v enem smo na boljem, kot naši na- sprotniki: Odrešenik namreč ni liberalizmu, pač pa katoliški cerkvi slovesno obljubil, da portae inferi non praevallebunt adversus eam, da moči pekla je ne bodejo premagale! (Burno odobravanje in ploskanje.)

Kmetsko vprašanje.

(Govor gosp. vodje Fr. Povšeta na II. sloven. katol. shodu.)
(Konec.)

Dvoje more nas rešiti. Eno ima storiti država, oziroma vlada, drugo pa mi sami.

Država mora skrbeti za naš stan, da nam omogoči našo produkcijo ter uspešno prodajo pridelkov. Država mora ščititi naše pridelke, da jim omogočuje izvoz ali vsaj zagotovi domači trg, da jih obrani ptujega blaga. Državna vlada sklepa s sosednimi dr- žavami trgovinske pogodbe in v tem mora drugače postopati, če hoče, da reši naše kmetijstvo propada. V to ne preostaje dru- gega, nego da v varstvo naše produkcije naloži ptujemu blagucarino ali colnino to- liko, da ne more izpodrivati domačih pri- delkov na domačih trgih. Amerika, ki slovi ko svobodoljubna država, se nič ne zmeni za to, da v varstvo svoje industrije zabra- njuje industrijskemu blagu vstop v Ameriko po izredno visoki carini. Mi pa ji na stežaj puščamo vhod prost v naše pokrajine! (Tako je!)

Doslej smo v tem pogledu bili Avstrijci neverjetno popustljivi. Naj omenjam le zlo- glasne pogodbe z Italijo, kateri smo proti silno nizki carini dovolili uvažati k nam njeno vino, katero je zadalo naši poštenci vinski produkciji hud udarec, ker znaša uvoz italijanskega vina od leta 1893 naprej vred- nost nad 150 milijonov kron! Za toliko na- stala je našemu blagu konkurenca! Istotako more po dogovorjeni trgovinski nagodbi južno sadje iz Italije v našo državo prihajati carine prosto, kar tudi našemu sadjarstvu nikakor ni v korist, ker sedaj prihaja osem- krat toliko italijanskega sadja k nam, kakor poprej.

Skrb mora biti naši državni upravi, da živinorejcem zajamči trajen in siguren iz-

voz. Koliko koncesij smo dali Nemčiji v nadi, da bo ona nam dober kupec naše pi- tane živine, a kako malo se drži dogovora in vedno zapira svoje meje naši živini baje zato, da po njej preti živinoreji v Nemčiji okuženje. Neopravičen strah, ki jim pomaga, da nas potisnejo nazaj! Znašel je naš izvoz živine pred leti blizu 100 mil. goldinarjev vrednosti, sedaj komaj 30 milijonov! Ni čuda, da je cena živini padla.

Rekel sem, da si pa moramo tudi sami pomagati. Posamezen ne zmore nič. Če za kateri stan, velja za kmetški stan, da v družbi edino more biti dovolj močan. Vsi stanovi se organizujejo, le kmetškemu stanu ne pri- voščijo stinovske organizacije, katero je sam vladar v svojem prestolnem govoru l. 1891 priznal kot neobhodno potrebno, da si opo- more kmetški stan v svojem težkem stanju. Vzlic temu, da je sam vladar naročil ce- sarski vladi, da izdela postavo za stanovsko kmetijsko organizacijo, in je ta izročila tak načrt državnemu zboru v posvet in odobre- nje, je preteklo lepih dolgih devet let, ne da bi prišlo v zbornici do razprave o tem toliko važnem in prepotrebnem načrtu. Lju- beznjivi nasprotniki, ki se boje krepko or- ganizovanega kmetškega stanu, in mogotci, veliki posestniki, umeli so zaprečiti in za- vleči to razpravo. (Žalostno!)

In če se posamezniki lotijo dela v tem smislu, jim nasprotniki na vse načine ovi- rajo to domoljubno delovanje.

Eno mora za nas prijatelj kmetškega stanu veljati, in to je, da ne mirujemo po- pred, dokler ne dosežemo vsestranske sta- novske organizacije kmetškega stanu. (Tako je!) Povdarjam s t a n o v s k e, ker kmetški stan ne potrebuje nikakih jerobov, kakor se mu hočejo vsiliti naši liberalni gospodje, da bi oni odločevali o osodi njegovi in potre- bah ter sredstvih, katera mora doseči v do- sego boljših razmer. Tu moramo jim za- klicati: Proč z vašo posegljivo roko! Kmet- ske zadruga kmetovalcem! (Burno odo- bravanje!)

V ozkem spojenju našli bodo kmeto- valci svojo moč in tu bodi nam v zgled ravnanje kmetovalcev v Ameriki. Pred 30 leti bili so razcepljeni in slabo se jim je godilo. Toda ko so se združili in umeli va- rovati svoj interes, postali so v javnih za- stopih močni in odločevali so ter vlado pri- silili, da je bila jim poslušna, ter da je skr- bela za vepešni izvoz ameriških kmetijskih pridelkov s prometnimi sredstvi, kakor sem že kratko navedel.

Amerikanci pa so tudi potom zakono- dajstva skrbeli za kmetške domove, da so jih varovali pred poginom. In mi, ki imamo toliko trpeti po svetovni konkurenci, naj molčimo in nemo čakamo poloma! (Ne!) Predraga nam je očetnjava, presvet nam je naših pradedov dom! (Živahno odobravanje!) Mi hočemo pogumno poseči v javnost in če

O Levčevem „Slovenskem pravopisu“ in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrekelj.

(Dalje.)

Rusi in Poljaki nas bi torej ne razumeli, če bi elali, kakor zahtevajo Perušek in drugi zagovorniki „čistega“ iz- govora. Še odločnejše zanikuje mogočnost ložega razume- vanja z elanjem J. Baudouin de Courtenay, ki ga je Škrabec nalašč poprašal o tem. Odgovoril mu je v dolgem pismu („Cvetje z vertov sv. Frančiška“ XVII. 12), iz katerega posnemam te-le stavke: „Večini Slovanov (Rusom in Po- ljakom) bolj ustreza, to je, zdi se bolje ‘slovansko’, ako se izgovarja *vaw, vovk (vovk)*... nego ako se izgovarja *val, volk* (s češkonemškim *l*). — Med Rusi (Velikorusi) ni v tem oziru (t. j. v izrekanju *l*-a) nobenega razločka med ‘gospodo’ in ‘prostim ljudstvom’. Smešno bi se zdelo, če bi kak gospodičič, zaradi svojega ‘gospostva’, začel izrekati *l* (a) na mesti *l* (a).“ Isto velja o poljski, malo- ruski in slovaški gospodi. Baudouin (ruski Poljak) pravi, da mu je elanje med Slovenci zmirom bilo „zoperno in delalo“ nanj „vtis navlaščnega kvarjenja je- zika“. Zanj „ima to neki ‘dekandetični’ značaj“ in ne „da se vendar ovreči, da tisti jezični dekadenti delajo mnogo škode in motijo naravne pojme.“ „Prava slovenska izreka tirja, da se v takih slučajih izgovarja *u (w)* in nič družega kakor *u*.“ Tako J. Baudouin.

Kar se torej tiče razloga, da bi nas drugi Slovani lože razumeli, ako izrekamo končni in predsoglasniški *l* čisto, je pač bolje, ako gospodje zagovorniki elanja prav pre- vidno molčé. Velike večje vrednosti je za nas, ako nas lože

razume 90 milijonov Slovanov, kakor pa da bi mi morali svojo izreko pačiti na ljubo 10 milijonom. Kedor kaj takega zahteva, tega obzorje pač „ne seže preko meja domačeg narječja“ in tak tudi ni „čovjek široka pogleda“, da rabim besede I. Milčetića, ki to terja. Ravno zagovorniki stare izreke vemo, kaj in kje je skupnost, in vračamo go- spodu Ilesiču njegov nauk (str. 7.), v katerem nam kliče: „Seveda se je človeku odreči nekoliko posebnostim svo- jega narječja (t. j. njemu elanja), čez ozko obzorje otroške dobe z moško daljnovidnostjo pogledati tje, kjer stoji visoko nad posameznikom — pritlikavcem, nad strankami veličastno mogočna skupnost: o vi vsi, ki ne morete sleči prirojene svoje medvedove (?) kože, da vas prevzame nje (t. j. skupnosti, pa ne medveje kože!) divni žar!“

Še en razlog je bil naveden za elanje, namreč ozir na šolo: „Zakaj bi morali baš pri *l*-a mučiti učenca z naukom, da se naj ne izgovarja, kakor se piše?“ (Ilesič, Seveda bralec 7). Ta razlog se mi zdi nekoliko posiljen; z isto pravico bi učenec rekel: „Zakaj mora ravno to in to pravilo imeti izjemo, ki mi dela mnogo sitnosti? Vrag vzemi vse te slovnice, ki so jo mladini na muko po- stavili v slovnico!“ Učencem na ljubo vendar ne sme biti dovoljeno, da bi se učilo po šolah kaj napačnega, neres- ničnega, ali da bi se izpuščal kak bistveni nauk! Če se večina slovenskih učencev mora posebe navajati na to, da prav rabi tudi *lj* in *v*, ki ga v narječju navadno izreka *l* ali *jl* in *u* (w), in če sme slovnica to učiti, zakaj bi ne smela tudi imeti pravila o izrekanju *l*-a? Brez izjem vendar ni noben pravopis, niti ne najbolj jasni italijanski in srbski. —

Vsi razlogi, kar so jih naveli zagovorniki elanja: blagoglasnost ali lepoglasje — imenuje se to tudi ‘estetič-

nost’ ali ‘finesa’ — dalje „približevanje drugim Slovanom“, „prihrana pri delu“ — vsi stojé torej na slabih nogah in ne morejo podpreti elanja, kateremu se protivi zlasti „po- sestno stanje“ zgodovinskega razvoja in pretežna večina naroda. Levec je torej prav storil, da se je potegnil za staro izreko in da ga ni zmotila izreka ‘drobkene manj- šine, katero imenuje gospod Ilesič po krivici, četudi poetično, „borne ostanke krepke ladje, ki so jo valovi zagnali na obrežje“, — po krivici zato, ker se je ta *l* razvil šele v novjšem času po delovanju analogije in ne po fiziolozičnem potu, ter ni bil nikedar splošen, nikedar naroden, nikedar obče slovenski!

Vendar moramo priznati, da je tudi to pravilo, ki je pred 200 leti gotovo bilo splošno v odločilnem delu na- šega naroda, moč analogije na različnih krajih prevrtala in s tem provzročila več izjem, ki so dandanes izpodrinile prvotno izreko. Zgodilo se je pri nas isto, kar pri Hrvatih ali Srbih, ki morajo v svojih pravopisnih naukih in slov- nicah take izjeme posebe navajati. Levec je te nove pre- stopke svojega sicer dobrega pravila popolnoma pustil v nemar, dasi jih večinoma navaja Pletersnik. Samo zdi se mi, da je tudi ta še obdržal včasih stari izgovor, ko je, kolikor jaz vem, že slišati novega s srednjim *l*-om, iz- vzešči morda v kakem posameznem narječju. Ker ni več mogoče, ko začne analogija tako čvrsto delovati kakor tukaj, rešiti pogube stari izgovor ali ga celó obuditi v novo življenje, je pač najbolje, da računimo z danimi faktorji in jih vpoštevamo, t. j. da mi prav tako kakor Hrvati ali Srbi postavimo v pravopis in slovnico tiste primere, ki so pravilo prodrli in se mu nečejo več vklaj- njati.

(Dalje prih.)

se vsi združimo v deželi in državi, uverjen sem, da bo vlada vpoštevala nas in boljše skrbela za ta stan, ki je državi tudi trdna opora. Država in ž njo razni stanovi bodo kmalo sila potrebovali kmetkega stanu v obrambo družbinskega reda. Saj soc.-dem. vže stega svoje roke po kmetkem stanu, kakor nam to spričujejo najnovejše razprave mejnarnodnega soc. shoda v Gradcu, na katerem je voditelj soc.-dem. Vollmar v Nemčiji izrekel pomenljive besede, da zaman je soc. dem. napor, dokler ne pridobe za se kmetkega stanu. (Tako je!) Soc.-dem. morda more vsaj deloma doseči svoj cilj, a vzdržati naše političke moči ne bomo mogli brez kmetkega stanu! (Odobranje!)

In drugi voditelj soc.-dem. Liebknecht je priznal, da najmočnejša ovira proti razširjenju soc.-dem. obstoji v neomahljivi ljubezni kmetkega stanu do doma in vere njegovih pradedov. In že se je bilo bati, naglašal je Liebknecht, da se vsi naši poskusi razbijejo na tej oviri; prišla pa je od drugod pomoč, in to je konkurenca Amerike, ki je s svojim žitom provzročila krizo v kmetijskem gospodarstvu, in le tej konkurenci se imamo zahvaliti, da propada kmetški stan, in z domu pognani kmetje bodo naši stranki dober prirastek.

Socijalizem torej vidi le v propadu kmetkega stanu sigurno poročstvo svojih namer. In kaj porečemo mi k temu, kaj reko oni krogi, ki so v prvi vrsti poklicani v obrambo človeškega družbinskega reda? Ali tudi čini anarhistov ne bodo zdramili čuvajev javnega reda? (Živahno odobrav.)

Mi Slovenci, ki smo podedovali od svojih pradedov nam milo in drago očetnjavo, in katero hočemo svojim sinovom izročiti nepokvarjeno, hočemo misliti in iti na samobran, združeni v kmetški stanovski organizaciji delovati za zboljšanje našega stanja ter skrbeti, da ostani ta zemlja vedno naša, da bodi last poštenega slovenskega oratarja, ki bo zvest Bogu in domovini svoji ter vsikdar pel pesen blagega Blaža Potočnika:

Kedro ima srce, zna za dom solze,
Za slovenske domovine raj.
Za njo rad živi, za njo hrepeni,
Njo le njo bo ljubil vekomaj!

(Burni živio!)

Podajmo si roke v delo, da bo sad tega shoda dovršena stanovska kmetška organizacija, o kateri bo mogoče na III. shodu poročati, da je ž njo temelj boljše bodočnosti kmeta trpina ustvarjen. (Dolgotrajno živahno odobranje.)

Poročilo iz odsekov.

Tiskovni odsek.

(Dalje.)

c) Časnikarstvo. Poroča g. dekan A. Koblar.

Poročevalec se spominja najpreje Gutenbergove petstoletnice in kaže na veliki razvitek tiska. Gutenberg pač ni mislil, da bode tisek napravil toliko škode. Zato treba iskati sredstev, da se dobri tisek pospešuje, slabi zabranjuje. Že I. kat. shod je sklepal o tem, II. ima pričeto delo nadaljevati. V mnogočem smo že prišli naprej, a treba bo še veliko dela. Mehovi pekla delajo z vso silo, istotako moramo mi z vso močjo se braniti.

Imamo tri vrste časnikov: 1. Odločno nam nasprotni; te zatirajmo. 2. Indiferentne; te pustimo pri miru, morda se poboljšajo. 3. Dobre, te z vso močjo podpirajmo! — Trdo pot imajo dobri časniki, zato jim treba zaslombe! Učimo se od nasprotnikov, ki svoje ljudi vedno odločno podpirajo in branijo. Tudi nam treba organizacije, ki poskrbi za to, da se pride napadencem vedno na pomoč, da isti vstrajajo na svojem mestu.

Naše časnikarstvo potrebuje podpore; za to pa je treba združitev, dela, požrtvovalnosti, gnotne in duševne. Mnogo potrosijo nasprotniki za svoje liste, isto moramo storiti tudi mi. Liste treba priporočati, razširjati, dajati jim potrebnih informacij. Le s tem bomo liste zboljšali in ljudstvu se bode bolj ustreglo. Iz središča, iz Ljubljane naj pride impulz v razne kraje po odboru, ki je nasvetovan v resoluciji in ki naj takoj prične delovati.

V odbor se povabijo zastopniki slovenskih časnikov, ki še niso odstopili od kr-

ščanske misli, in nekateri odločni politiki iz raznih slovenskih dežel. Duša temu odboru naj bodo trije gospodje v Ljubljani. Nasvet o zvezi, katero nasvetuje resolucija, je že na prvem katoliškem shodu priporočal — gospod Gabršček. (!) Žal, da je ta zašel s svojo »Sočo« v »Narodovo« strujo, v vrsto tistih, ki trde, da so trdni katoličani, a iz ganjajo krščansko misel iz javnega življenja. To je kardinalno vprašanje, okoli katerega se suče ves naš boj z liberalci. Mi trdimo, da ima Kristus prav, ki je rekel: »Kdorkoli bo mene spoznal pred ljudmi, tega bom jaz spoznal pred svojim očetom.« liberalci govorijo, da se katoličan mora skriti, kadar opravlja svoje verske dolžnosti. Zaradi tega je boj in bo boj tudi v našem časopisu, dokler si ne priborimo pravice, da imej krščanstvo svoje mesto v javnosti. (Odobranje.)

Posvetovanje se na to prekine do 1/3. ure, ob kateri se nadaljuje podrobna razprava. Po nasvetu poročevalca se prenaredi naslov resolucije ter se postavi namesto: »časnikarski« — »tiskovni« odsek in odd. c) namesto »tisek« — »časnikarstvo«.

G. urednik Žundalek naglašava važnost stalnih dopisnikov, zlasti po večjih mestih, navaja nekaj izgledov s Češkega ter podaja več praktičnih nasvetov.

G. administrator Finžgar govori istotako o podpiranju časnikov in kaže na nekaterih izgledih, kako se dostikrat kat. tisek tudi po merodajnih krogih dosti ne podpira. Zlasti vpraša, ali naj se odgovarja »Narodu« ali ne, »listu, da z gnojnimi vilami ni za prijete«.

Tajnik g. Rozman naglašava potrebo in vrednost glasti kratkih, zanimivih in aktuelnih poročil. Manjka dostikrat in mnogo kod le dobre volje, da listom ne dopisujejo oni faktorji, ki so v to po zmožnostih in dolžnosti najprej poklicani. — Gledé kritike treba poudarjati to: katoliški listi se ravno po svojih somišljenikih sodijo dostikrat preostro, da, naravnost krivično, dočim se nasprotniki sodijo z najmilejšo mero! Tudi v tem treba poboljšanja, zlasti pa, da vsak domoljub gmotno in duševno podpira slovenske dobre liste.

G. prof. dr. Marinko poudarja, da je treba nasvetovani odbor čim prej osnovati in se dela resno poprijeti. — G. dekan Koblar govori, kako potrebno je dajati informacije posameznim osebam, ki so po listih napadene. — Resolucije se sprejmo nespremenjene in v pripravljalni odbor se izvolijo gg. kan. A. Kalan, dr. Evgr. Lampe in svetnik Vencajz.

č) Farne knjižnice. Poroča gosp. prefekt dr. Gruden.

Knjig in časnikov produciramo Slovenci že precej, a dosti ne gledamo na to, da postanejo tudi last naroda, da pridejo v najširše sloje. Temu naj opomorejo farne knjižnice. Mnogokod so potrebna dobra bralna društva, drugod zadostujejo bralni krožki. S praktičnimi vzgledi kaže govornik, kako naj se krožki uravnajo. Zlasti potreben nam je tudi seznamek vseh dobrih slov. knjig.

G. Finžgar kaže, kako se mnogokrat z malim trudom more ustreči želji ljudstva po dobrem berilu. — G. dr. Marinko povdarja, da treba poskrbeti za to, da se resolucija tudi dejansko uresniči. — Resolucija se nespremenjena sprejme. (Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. septembra.

Katoliška ljudska stranka in pa nemška »gemeinbürgschaft«. Oficijelno glasilo katoliške ljudske stranke je sedaj izreklo jasno sodbo nad pretirano zahtevo radikalnih kolovodij. Naravnost nesmisel je, pravi ta list, da bi ta »gemeinbürgschaft« mogla zase reklamirati vodivno ulogo v parlamentu, ker 1. niso v njej vse nemške stranke in ker je drugič poleg vseh osem milijonov Nemcev v Avstriji 16 milijonov Nemcev. Da bi te mogli odbiti od vodstva, je naravnost nemogoče. S takimi ljudmi torej ne maramo nikake skupnosti, posebno pa še vsled tega, ker so večinoma sami prijatelji obstrukcije in nje prvi provzročitelji. — Geslo naše je torej sledeče: Ustvaritev delavnega parlamenta in proč s

češko, pa tudi z nemško obstrukcijo! Stranke, ki so se posluževale takega orožja in imajo to orožje še sedaj v rokah, se ne morejo prištevati onim, ki hočejo ohraniti parlament. — Te odločne besede kažejo, da dr. Ebenhoch ni govoril v ime stranke.

Koloman Tisza o razmerah v Avstriji. Predvčeraj dopoldne se je prikazal pred svojimi volivci v Velikem Varadinu Koloman Tisza. Govoril je najprej o razmerah na Ogerskem ter seveda hvalil sedanjo Szellovo politiko, potem pa je prešel na razmere v naši Avstriji, o katerih je rekel mej drugim to-le: O razmerah v Avstriji moram govoriti z največjo previdnostjo, mislim pa, da ni mislečega človeka, ki ne bo z gotovo skrbjo opazoval dogodkov v Avstriji. Prepričan sem, da jih v naši deželi ni mnogo, ki bi ne želeli, da se razmere v Avstriji čim prej uredijo v smislu ustavnih načel. Upam, da se to v kratkem zgodi, toda gotovega poročstva za to danes nihče ne more dati. Tudi o tem, kaj se zgodi pri nas, je danes še prezgodaj govoriti, ker ne vemo, kako se rešijo v Avstriji iz sedanjih razmer. Mogoče, da se zgodi ravno obratno, kar mi želimo. V dveh točkah sem pa popolno na jasnem. V vsakem slučaju smo dolžni izpolniti dolžnosti, ki nam jih nalaga pragmatična sankcija. Druga točka so pa gospodarska vprašanja. Kakor naglo se ustale avstrijske razmere, bomo odločili, kaj naj se zgodi. Izjavljamo pa lahko že danes, da nam Avstrija ne bo sama predpisovala potov. Mogoče se potem odloči večina v naši deželi za samostojno carinsko ozemlje (klici: Tako je!) Avstrije sicer ne smemo pahiti od sebe, a tudi preveč vezati se ne smemo na njo. — Tisza je govoril kot pristni Mažar, ki je prijatelj dualizma, dokler je v neizmerno korist mažarske polovice, ki bi pa rad odstranil vse, kar bi bilo le količjak v prid naši polovici. Da se to ne zgodi, zato morajo poskrbeti zastopniki Avstrije.

Tiszov govor — opomin avstrijskim volivcem. Koloman Tisza, eden odločivnih voditeljev mažarske politike, je v svojem zadnjem govoru zapretel Avstriji, da bodo Mažari sami uravnali razmerje mej obema polovicama, ako se v dunajski parlament ne vrnejo normalne razmere. To je sicer res in se to tudi že sedaj dogaja, toda naravnost predrzno je, da glasilo avstrijskih židov izigrava Tiszove besede proti Mladocem, češ, da je le od njih odvisno, kako bodo Mažari postopali napram Avstriji. Razmere, radi katerih je češki klub prišel z obstrukcijo in ž njo onemogočil parlamentarno delo, so provzročili ravno nemško-židovski politiki, ki so pričeli že z obstrukcijo, predno se je Čehom sploh sanjalo o nji. Tem naj torej židinja predoči neugodne posledice boja v parlamentu, pa bo mirna Bosna. Obstrukcija, nevarni parlamentarnemu prepotrebemu delu, naj store konec tisti, ki so jej dali povod, pa se ne izpolnijo prerokbe Kolomana Tisze.

Milanovo gospodarstvo v Srbiji. Neki ogerski nevladni list je objavil pred kratkim par zanimivih podrobnosti za časa Milanovega paševanja v Belgradu, ki so se odkrile po odstopu Gjorgjevičevega kabineta. List je s številkami dokazoval, kako so Milancovi sušili državno blagajno in razne fondre ter svoje strogo zasebne stroške pokrivali iz državnega denarja. Svote so potrjevali dotičniki jednostavno na vizitkah. Na ta način so neizmerno oškodovali državne blagajne. Največji delež pa je odpadel na Milana samega. To sporočilo pa seveda razkralju, ki biva sedaj na Dunaju, ni všeč in po nekem sotrudniku židovske »N. Fr. Presse«, ki ga je sam povabil k sebi, pošilja v svet izjavo, da je poročilo, v kolikor se tiče njegove osebe, povsem neresnično. Razun po skupščini dovoljene apanaže v znesku 360.000 frankov in plače aktivnega generala Milan baje ni ničesar dobil iz državne blagajne in je generalsko plačo še celo vso podaril ubogim bolnim častnikom. — Kdove, veruje li »N. Fr. Presse« tej Milanovi trditvi?

XX. settembre se je letos kaj klaverno obnesel v Rimu. Ob 30letnici oropanja Rima so doživeli oboževalci Garibaldija in najzagrizenejši sovražniki katoličanstva in papeštva, da niti kralja niso imeli v svoji sredi. Umaknil se jim je nekam na letovišče

in se jih spomnil samo z malobesedno brzojavko, v kateri se pa spominja le obeh zadnjih kraljev, katerih ostanki počivajo v večnem mestu, z željo, naj bi bila nerazdružljiva osoda domovine z ono glavnega mesta. Niti z najmanjšo besedo pa ni podal »tolazila« slaviteljem, ki so ga tako željno pričakovali. Ves liberalni svet se z začudenjem povprašuje, je li morda ozir na papeža Leona vzrok, da se je kralj Viktor Emanuel III. umaknil slavju? Seveda si potem niti »neumornni« župan rimskega mesta ni prav upal poseči nekoliko višje v svojem nagovoru ter je govoril le o slavi italijanske zastave in slovesni zvezi mej kraljem in narodom. Vse se je omejilo na polaganje vencov v Panteonu, množica je pa v dežju tavalala po mestnih ulicah, ki so bile brez »potrebne« življenja.

Francoska mornarica, kateri načeljuje minister Lanessan, mož, ki ima dvomljivo zaslugo, da je veliki petek prepovedal dosedaj navadno razobešanje žalne zastave, je dobila novo povelje od tega moža, ki kaže, da se resno trudi, odpraviti vsak verski čut v armadi. Minister je namreč zapovedal, da se morajo častniki v dnevnih poročilih omejiti le na strogo službene zadeve ter se ogibati vsakih političnih in verskih vprašanj, da se ne zmanjša avtoriteta ter spoštovanje discipline. — Dreyfusovcu je trn v peti v armadi tako ukoreninjeno povdarjanje spoštovanja do domovine, časti in vere, in si misli: Pomagaj, kar more v dosego gotovega namena.

Politični banket v Parizu. V nedeljo priredi Waldeck Rousseau ovo ministerstvo velikansk banket, na katerega so povabljeni župani cele Francije. S tem banketom hoče vlada nekako zaključiti pariško svetovno razstavo. Tak banket je priredila tedanja vlada tudi v letu 1889, ki se je pa razlikoval od letošnjega v tem, da se je tedaj odzvalo povabilu le okoli 10.000 županov, sedaj se pa po poročilu židovsko liberalnih listov nadajajo blizu 30.000 udeležencev, in bi se torej po tem računu z malo izjemami odzvali povabilu vsi francoski župani. Toda konečni račun se bo pokazal še le v nedeljo, pomenljiveja je pri tem druga okolnost. Nameravani vladni banket bo imel povse republikanski značaj in temu se bo v nedeljo napivalo na vseh koncih tuilerijskega vrta. No, zadnje volitve v francoske obč. zastope so pa pokazale, da temu ni tako, in mej drugimi je dobilo glavno mesto Pariz proti-republikanski zastop. In to je hotel predsednik pariškega mestnega zastopa, Grébauval, pokazati s tem, da je za prihodnji ponedeljek nameraval prirediti banket pariškega mesta, h kateremu je povabil vse enakomisleče francoske župane ter tudi zastopnike evropskih glavnih mest. Povabilu se je odzvalo ogromno število županov ter tudi dunajski župan dr. Lueger, petroburški župan ter celo londonski lord mayor. K temu banketu je Grébauval povabil tudi predsednika Loubeta, ni pa povabil — vlade. To je bilo ministerstvu preveč in ker se je bal, da bi morda mestni banket izpadel sijajnejše, nego vladni, ga je te ni kratkoma lo prepovedalo, rekoč, da mestno zastopstvo ne sme prirejati takih poedin. Gostili se bodo torej v nedeljo samo vladinovci seveda na državne stroške, pojedina v ponedeljek pa izostane. Vlada je pokazala s tem vso svojo slabost, bije jej zadnja ura in najmanjši politični vihar v parlamentu jo bo pometel s pozorišča. Seveda vlada zbog te prepovedi nepopisno veselje v Izraelu, posebno še vsled tega, ker dr. Lueger ne pojde v Pariz.

Angleške parlamentarne volitve se vrše, kot smo že omenili, v prvi polovici oktobra in sicer proti dosedanjemu običaju celih štirinajst dni, ker ne bodo v vseh okrajih razpisane istodobno. Za mesta se vrše od 2. do 5. oktobra, za grofovine pa od 4. do 15. oktobra. Naznanjenih je tudi že več velikih volivskih shodov; vodja liberalcev Campbell Bannerman bo govoril 26. t. m. v Stirlingu Chamberlain in vojvoda devonshirski 3. oktobra; isti dan bo govoril tudi zakladni minister. Unionisti so za trdno prepričani, da dobe večino, kakoršno so imeli v letu 1895. in da bo potrebna prememba v kabinetu. Chamberlain je že tudi povedal vzrok razpustu sedanjega parlamenta. V po-

sejem pismu je naznanil svojim volivcem, da je treba uravnati južno-afriške razmere. Ali jih s sedanjim parlamentom ni mogoče?

Cerkveni letopis.

Govor premilostljivega kneza in škofa dr. Mihaela Napotnik pri javni seji tretje škofijske sinode lavantinske 4. sept. 1900.

(Konec.)

Duhovnik, ki čuti s sv. Cerkvo, on torej ne trpi, da bi njegov sodrug v sveti službi z nesramnostjo, nečistostjo, nezmerenostjo in drugimi takimi pregrehami pohujševal vernike ter spravljaj duhovščino v sramoto; ampak ravno nasprotno, on ne štedi ne prošelj, ne opominov, ne groženj, da reši tega največjega zla Cerkev, verno ljudstvo in svečeniški stan. Pohujšanje enega duhovnika namreč podere več, nego more postaviti dolgotrajni trud obilo dušnih pastirjev.

Duhovniku, polnemu duha sv. Cerkve, ničesar ni toliko na srcu, nego izveličanje duš, za katere je dal Kristus svojo kri v odrešenje. Zato tudi sam živi in mre za vzveličanje duš. Smatra se služabnika Kristusovega, ki je poslan in postavljen, da vse svoje moči, svojo pamet in svojo voljo, svoje zdravje in svojo jakost, da, celo življenje svoje daruje za čredo Kristusovo. On ne beži, ne pred delom, ne pred potom, se ne boji ne truda, ne bedenja, ne gladu in žeje, ne mraza in vročine, ne straši se ne pred boleznijo, ne pred smrtjo, da le reši neumrjoče duše in Kristusu nabere novih učencev. Saj pravi sv. Pavel: „Ničesar vsega tega se ne bojim, tudi ne smratam življenja svojega dražjega kakor sebe, da le dokončam svoj tek in službo besede, katero sem prejel od Gospoda Jezusa, da pričujem evangelij milosti božje.“ (Dj. ap. 20, 24.)

Nevtrudno deluje v vinogradu Gospodovem. (Is. 58, 1.) Hvali spoved, povzdiguje prejem presv. Zakramenta po enkrat v letu, mnogo bolj po enkrat vsak mesec, a še bolj po enkrat vsakih osem dnij pod navadnimi pogoji, hvali pogosto navzočnost pri sv. maši, hvali pravo cerkveno petje, hvali molitve in pobožnosti od Cerkve uvedene in potrjene. Hvali evangeljske svete: pokorščine, uboštva in čistosti. Časti ostanke svetnikov, hvali obiskovanje sv. križvega pota, romanja, hvali sv. odpustke, poveljuje sv. leto, svete misijone, duhovne vaje, sv. bratovščine in vse od sv. Cerkve potrjene in priporočane družbe. On hvali postave o postu in pritriganju, on priporočuje lepšanje, posebno še zidanje cerkva, časti sam sv. podobe in napeljuje tudi druge, da častijo to, kar predstavljajo sv. podobe. Hvali in brani vse cerkvene postave, jim nikdar ne nasprotuje, ker je prepričan, da v sv. Cerkvi kraljuje Gospod, ki je dal na gori Sinaji svojih deset zapovedij.

Da s kratkimi besedami vse povem, rečem: Duhovnik, ki čuti s sv. Cerkvo, sam živi sveto in uči tudi druge sveto živeti.

3. Tretje znamenje cerkve, s katerim se mora duhovnik strinjati, je **vesoljnost** ali katolištvo njeno. Dušni pastir, ki res čuti s sv. Cerkvo, deluje katoliško ali vesoljno. Vsako njivo Gospodovo, ki mu jo je izročila božja previdnost po postavnih predstojnikih, obdeluje po vseh svojih močeh. V vseh rečeh se trudi, „opravlja delo evangelista, izpolnjuje svojo službo.“ (II. Tim. 4, 5) Krščansko vero, ki Bogu daje pravo in vredno čast, pospešuje z vsemi svojimi močmi, iz nje prejema on dušno trdnost in srčnost ter si izvaja stalna načela za svoje delovanje v kakoršnih koli okoliščinah raznih rečij, časov in oseb. Po nespremenljivih načelih sv. vere presoja on vse pozemeljske in posvetne stvari.

On se joče, se veseli s sv. Cerkvo, ž njo trpi, ž njo se osrčuje, ž njo deluje in se trudi, da se ona razširja in povišuje po vesoljnem svetu.

On očitno spoznava večno resnico, da je sv. Cerkev postavljena za vse kraje, za vse čase in za vse ljudi; zato ničesar ne nasprotuje bolj njegovemu duhu, nego ona ločitev, oni separatizem, ki vsakega navezuje le na svoje reči; on sovraži strankarstvo ali partikularizem, o katerem piše sv. apostol Pavel Korinčanom: „Ko sem bil prost od vseh, sem se storil sužnjega vsem, da jih več pridobim. Judom sem postal kakor Jud, da pridobim Jude; njim, ki so pod postavo, kakor da bi bil pod postavo (dasiravno nisem

bil pod postavo), da pridobim one, ki so pod postavo; onim, ki so bili brez postave, kakor da bi bil brez postave, (dasiravno nisem brez postave božje, ampak pod postavo Kristusovo), da pridobim one, ki so bili brez postave. Slabim sem postal slab, da pridobim slabe. Vsem sem postal vse, da bi vse vzveličal.“ (I. Kor. 9, 19—22).

Častiti sobratje v Gospodu! Po milosti Jezusa Kristusa bili smo pri sv. krstu prerojeni, pri mašniškem posvečenju pa smo prejeli svečeništvo. Milost pa je nad naravo. Ne dajmo se torej voditi naravi, ampak duhu, kakor se spodobi onim, katere je postavil Bog, da se po njih svet prerodi v duhu, kakor pravi o tem sv. Pavel: „Ko je pa dopadlo njemu, ki me je odločil od telesa moje matere in me poklical po svoji milosti, mi razodeti svojega Sina, da bi ga oznanjeval med narodi, ker se več nisem posvetoval z mesom in krvjo in nisem prišel v Jeruzalem k njim, ki so bili pred menoj apostoli, ampak sem odšel v Arabijo.“ (Gal. I. 15.—17.)

Naj zmaga torej tudi v nas milost naravo, in nad občutki mesa naj obhaja zmago-slavje duh Jezusa Kristusa. Skrbimo, da se v vseh rečeh slaví Bog po Jezusu Kristusu, kateremu naj bo čast in gospodstvo na vekov veke.“ (I. Petr. 4, 11.)

4. Četrta lastnost ali znamenje Cerkve, s katero naj čuti njen služabnik, je **apostolstvo**. Duhovnik, ki v resnici čuti s Cerkvo apostolsko, je poln duha apostolskega; on goreče posnema apostole po poštenosti in svetosti življenja, je poln apostolske gorečnosti in izvršuje apostolska dela. On se ne vtrudi, deliti svetih zakramentov, oznanjevati evangelij, spovedovati, bolnike previdovati, vzgajati mladino; on vedno premišljuje, kako bi lahko poučil nevedne, kako zavrnil one, ki so se zmotili, kako bi ogrel za nebeške reči mlačne, kako bi spravil s križem sovražnike sv. križa. S sv. Pavlom govori: „Kdo oslabi, in bi jaz ne oslabil? Kdo se pohujša, in bi mene to ne peklo?“ (II. Kor. 11, 29) Bog me varuj, da bi se hvalil s čem drugim, nego s križem Gospoda našega Jezusa Kristusa, po katerem je meni svet križan in jaz svet.“ (Gal. 6, 14.)

Leta 1851. je razsajala huda kolera na otoku Rê, ki leži na zahodni strani francoske dežele. Duhovniki škofije La Rochelle — vseh skupaj 300 — so bili tisti čas zbrani na duhovnih vajah v duhovskem semenišču. Ko pridejo škof v cerkev, nagovorijo zbrane s sledečimi besedami: „Predragi! Vsi veste, kaka nesreča je zadela del moje škofije. Deseti del vaših sobratov na otoku je že pobrala kolera — ostali pa pešajo in prosijo pomoči. Ker tamkaj preti vsakemu nagla smrt, nečem nikogar siliti, da bi se tjakaj podal; kdor pa hoče radovoljno iti k onim na koleri bolanim ljudem, naj vstane!“

In glej, vseh tristo duhovnikov se je takoj vzdignilo. Škof, nad to požrtvovalnostjo do srca ganjen, se ni mogel vzdržati solz. Kaj ne, da? Vsi tisti duhovniki so bili apostolski pastirji, vedno pripravljeni, dati življenje za svoje ovčice.

Častiti duhovniki! Dosedaj sem Vam slikal duhovnika, resnično čutečega z Cerkvo; stavljal sem vam ga v vzgled, da ga posnimate. „Vtisnite si te besede v vaša srca in v vaše duše!“ (Deut. 11, 18.)

Sicer pa vesel in rad pripoznam, da ste v obče polni duha in mislij sv. Cerkve, da tudi delujete v tem duhu. Vi ljubite lepoto hiše božje in skrbite za to, da so cerkve vaše vredne Najvišjega. Niste štedili truda ne lastnih stroškov, vi ste srca vaše čede vžgali z ljubeznijo do svetišča, in ste — kar bi človek komaj verjel in si upal pričakovati — dovršili glede olepšanja templjev božjih. Pastir in škof vaših duš, Jezus Kristus, naj bo vam in vašim ovčicam najdobrotljivejši plačnik.

Nadalje delujete z apostolsko gorečnostjo v spovednici, na leci, pri razlaganju krščanskega nauka ali s katehezo v cerkvi kakor v šoli. Ko sem bil na kanoničnih vizitacijah svedok vašega pastirskega delovanja, ko sem videl, da so duhovniki v svoji službi tudi življenje v nevarnost stavili, ko sem poslušal župljane, ki so me rotili, naj jim ne jemljem njihovega dobrega pastirja, poveljeval sem Gospoda in se veselil v Bogu, mojem Zveličarju, poln upanja, da bodo Cerkvi napočili boljši časi in ljubljani do-

movini lepši dnevi ter da bodo osramočeni nasprotniki altarja in prestola.

Nadalje se odlikujete po svoji dobrotljivosti, katere sem dovolj med vami sam našel, in kojoj so tudi vaši udani verniki vpričo mene močno hvalili. Slišal sem, da je ta ali oni dušni pastir revežem in bolnikom dajal obleke in jih krepčal z jedjo in pijačo, poslano jim iz župnišča. To ravnanje je podobno in tudi toliko vredno kot dar one vdove, katera je prinesla zadnji vinar v čast božjo.

Zarad pomanjkanja časa neham nadalje pripovedovati o teh vaših dobrih delih. Podvizam se, končati ta svoj govor, katerega sem posvetil srečnemu začetku našega škofijskega shoda ali sinode.

Častiti gospodje! Dasiravno je že narastla vrsta let, odkar obdelujemo vinograd Gospodov — jaz sam že delam petindvajset let, drugi pa še mnogo več — vendar smo šele malo storili, in naša naloga je, da dovršimo še večje reči, da še več snopja nabereмо za nebeške žitnice, da dobimo poslednjič plačilo, katero je pripravil Bog svojim dobrim služabnikom. (Luk. 6, 23.)

Toda glejte! Naše moči so že večinoma oslabele, približala se nam je starost — priča temu je naše lice, ki se je že postaralo in je od mnogih gub razorano. To pač potrjuje besedo božjo: „V potu svojega obraza boš jedel kruh“ (Gen. 3, 19), in treba nam je vsak trenotek biti pripravljenim, da damo, kedar pride Gospod, odgovor od našega hiševanja. (Luk. 16, 2.) Služba svečeniškova nalaga velike dolžnosti, posebno v naših dneh, zakaj biti moramo luč, postavljena na svečnik (Matth. 5, 15. 16.), sol moramo biti, nepokvarjena sol (Matth. 5, 13), imeti moramo ledja prepasana s pasom sv. vere (Luk. 12, 35). Bojevati nam je boje Gospodove, in mi smo prvi bojevniki, naša prsa nastavljena so prvim puščicam. Tako važne so dolžnosti naše, mi pa smo slabi in vtrujeni, želeči si počitka, in sicer večnega počitka, ki nas bode došel, prej morda, nego sami mislimo.

Zato pa si prosimo pomoči od Gospoda, ki je naša hrabrost. Pomoči si prosimo od vsmiljene, dobrotljive in sladke Device Marije. Varstva si prosimo od sv. Mihaela, nadangelja, kneza nebeške vojske, od sv. Andreja, zaščitnika naše škofije in od vseh svetnikov ter svetnic božjih.

Opiraje se na te trdne stebre, hočemo delati v duhu sv. Cerkve, delati za Boga, delati zaradi Boga. „Rasti hočemo v milosti in spoznanji Gospoda našega in Zveličarja Jezusa Kristusa. Njemu bodi čast zdaj in vse veke. Amen.“ (II. Petr. 3, 18.)

Birmovanje v cirknški dekaniji.

Naš presvetli vladika Anton Bonaventura obiskuje te dni cirknško dekanijo. Preljeli smo ta-le poročila:

Rakek. Dne 15. t. m. popoldan se je pripeljal na naš kolodvor presvetli g. knezoškof. Pričakovala ga je v obilnem številu zastopana duhovščina cirknške dekanije, šolska mladina in zastopniki rakovske občine. Vsa vas je bila v zastavah, več slavalokov je bilo postavljenih na čast visokemu gostu, ljudstvo je navdušeno pozdravljalo svojega nadpastirja. Presvetli je obiskal tukajšno dvorazrednico; z uspehi je bil prav zadovoljen. Pripomnimo še, da je cirknški oče župan kot načelnik cestnega odbora Rakovcem zapovedal, da morajo podreti slavaloke, prirejene ob okrajni cesti. Zavedni vaščani se niso mogli načuditi visoki oliko »inteligentnega« g. Pogačnika.

Cirknica. Nedelja 16. t. m. je bil za verno cerknško ljudstvo dan veselja in radosti; saj je ta dan bival v našem trgu premilostni g. knezoškof, ki je z ognjevitvo besedo bodril svoje vernike k pravemu krščanskemu življenju in 500 otrokom podelil zakrament sv. birmе. Ob krasnem govoru je bilo ljudstvo ginjeno do solz; prijaznost in ljubeznivost, ki jo je kazal presvetli g. knezoškof napram zbranim vernikom, je očarala vse. Navdušenost za ljubljene nadpastirja se ne da popisati.

Čeprav je Cirknica križem slovenske domovine razvpita kot liberalna, mora pač vsakdo priznati, da tukajšnje ljudstvo samo na sebi je dobro, pošteno in verno. Žal, da je v gmotnem oziru preveč odvisno od liberalnih mož. Sedem takih vlada celo cirknško občino. Kakor ob drugih prilikah,

tako so tudi ob tej slovesnosti pokazali svojo brezmejno terorizem.

Naš dični oče župan g. Alojzij Pogačnik, najponižnejši sluga liberalne misli, je poklical k sebi svoje zveste privrženice in v tej »občinski seji« so slovesno sklenili, da »se občina Cirknica ne udeleži škofovega sprejema«, marveč se njegov prihod v cirknško občino po vseh paragrafi liberalne olike in omike popolnoma ignorira. Pa še ne dovolj. Pošteni cirknški gospodarji so visokemu gostu v pozdrav začeli izobešati zastave. Takoj pokliče naš vrli župan k sebi »svojega« občinskega slugo in mu naroči, naj v njegovem imenu gospodarjem ukaže poskriti zastave. In res se je dobilo zlasti med trgovci nekaj takih pokornih sinov, ki so na županov očetovski opomin poskrili že razobešene zastave.

C. kr. uradniki sodnije in davkarije, vsa šolska mladina in mnogo vernega ljudstva je ob prihodu pozdravljalo svojega vladiko. Samo zastopniki občine so se odlikovali po svoji odsotnosti. Kaj pa je napotilo cirknške občinske očete do takega obnašanja? Nič drugega ne, kakor gola skrb za obdino. Zabili so namreč takrat, ko so v Martinjaku iskali studenca za cirknški vodovod, okrogih 1600 K, ki jih bo morala plačati občina. Ta nedostatek občinske blagajne je bil torej »pravi in jedini« vzrok skrbi naših »očetov«, ki so se bali, da bi se že itak slabo finančno stanje občine še ne poslabšalo, če se škofu dovoli slavnosten sprejem.

Ljudstvo je ob tej priložnosti spoznalo visoko religioznost svojih občinskih odbor-nikov in bo iz tega izvajalo praktične posledice ob prihodnjih občinskih volitvah. — Mimogrede si je premilostni ogledal tudi podružnici v Dolenjivasi in na Jezeru, kjer je bil povsodi jako navdušeno sprejet od podobinskih odbornikov, ključarjev in ogromne množice ljudstva.

Begunje nad Cirknico. Še nikdar, odkar svet stoji, ni bilo pri nas birmе in kanonične vizitacije. Razume se, da se je torej begunjska občina kar najprazničneje pripravila na dostojen sprejem svojega višjega pastirja, za kar gre posebna čast gg. ekspozitu Alojziju Rudolfu, županu Andr. Debevcu, »klerikalnemu očetu«, in pa Antonu Bonaču, trgovcu in obč. odborniku. Zastave so plapolale raz vseh hiš, cela vas je bila okrašena kakor za sprejem cesarjev. Med mogočnim streljanjem topičev in veselim potrkavanjem zvonov se je naš ljubljani Anton Bonaventura pripeljal v našo sredo. Solze veselja in radosti so lesketale tudi v očeh odraslenih, ko je goreči višji pastir vernemu ljudstvu podelil svoj apostolski blagoslov.

Pač nikjer še ni bil presvetli g. knezoškof sprejet tako slovesno, nikjer še ni bilo verno ljudstvo tako veselo in ginjeno vsled njegovega prihoda, kakor ravno v naši skromni vasi. To je bil dan, ki ga je naredil Gospod, dan veselja za »Meniševce« stare in mlade, dan, katerega nihče ne pozabi do konca svojega življenja. Dal Bog presvetlemu vladiki in nam doživeti še veliko tako veselih dnij!

Državnozbornske volitve.

Poziv za volilce splošne (pete) kurije.

Včeraj se je v Ljubljani plakiral razglas deželnega predsedstva o razpisu volitev.

Zajedno se v tem razglasu vsi državljani moškega spola, ki niso vpisani v občinske volilne imenike, pa zahtevajo volilno pravico v splošni kuriji, pozivljajo, da najpozneje v 8 dneh od dne razgласa volilnega razpisa v občini, naznanijo in dokažejo svojo volilno pravico pri občinskem uradu svojega bivališča.

Pozivljamo vse somišljenike, naj se navedenemu oklicu pravočasno odzovejo. Zlasti so naprošeni voditelji delavskih organizacij in gospodarji moških uslužbencev z vso odločnostjo skrbeti za to, da noben volilni opravičenec ne opusti zglasiti se na magistratu in zahtevati svojo pravico.

Kdo sme zahtevati volilno pravico v splošni kuriji? Vsak avstrijski državljani moškega spola, ki je splošni 24. leto in ki v občini najmanj 6 mesecev stalno prebiva.

V občinski volilne imenike so vpisani samo občinski volilci, t. j. razun uradnikov, učiteljev, doktorjev, samo davkoplačevalci; kedor torej ne plačuje nič davka, ali kdor sploh pri zadnjih občinskih volitvah ni bil še občinski volilec, se mora zgledati v označenem osem dnevnem roku na magistratu in zahtevati svojo pravico.

Dokazila, ki se rabijo v dokaz volilne pravice v splošni kuriji, so koleka prosta. Služile bodo v ta namen zlasti sledeče listine: krstni list, delavske in poselske knjižice, vojaška izkazila itd.

Kedor potrebuje kaj poduka, naj se oglasi v delavski pisarni v »Kato liškem domu« od 7.—9. ure zvečer.

Sedaj se prične plakativanje volilnega razpisa po vseh občinah v deželi.

Gg. zaupniki naj natančno na to pazijo in proučijo v vsaki občini pravočasen odziv volilcev pete kurije na zgorajšnji poziv deželnega predsedstva.

Osem dnevi rok teče od tistega dne dalje, ko se je volilni razpis deželnega predsedstva v dotični občini plakatiral.

Zglasiti se je v domačem občinskem uradu.

Torej pozor somišljeniki! Vigilantibus jura!

Osrednji volilni odbor.

Tedenski koledar.

Nedelja, 23. septembra: 16. pobink., Tekla dev.; evang.: Jezus ozdravi vodeničnega. Luk. 14. — Ponedeljek, 24. septembra: Marija Dev. reš. jetnikov. — Torek, 25. septembra: Marija de Sok. — Sreda, 26. septembra: Ciprijan m., Gerard šk. — Četrtek, 27. septembra: Kozma in Damijan mm. — Petek, 28. septembra: Vencelj kralj. — Sobota, 29. septembra: Mihael nadangelj. — Solnce izide 25. septembra ob 5. uri 57 minut, zaide pa ob 5. uri 46 minut. — Lunin spremen: Mlaj 23. septembra ob 8. uri 55 min. zvečer. — Musica sacra v nedeljo 23. septembra: V stolni cerkvi velika maša ob deseti uri: Maša v čast najsvetejšemu imenu Jezusovemu, zložil Robert Kravučke, graduale dr. Fr. Witt, offertorium Robert Musiol. — V mestni cerkvi sv. Jakoba velika maša ob 9. uri: Nedeljsko mašo št. 3 v B. duru, zložil Fran Schöpf, graduale »Timebunt gentes« A. Foerster, ofertorij »Exaudios, Domine«, M. Brosig.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 22. septembra.

Državnozbornske volitve. Vodstvo katoliškonarodne stranke jesklenilo v večerajšnji seji, da se konstituirajo kot centralni volilni odbor, da naprosi vse dosedanje katoliško-narodne poslance, naj zopet kandidirajo, in da se stranka udeleži volilne borbe tudi v mestih in trgih.

Dr. Frančišek Lampe. Od vseh strani nam dohajajo vprašanja, kako je z boleznijo kanonika dr. Fr. Lampeta, iz katerih se vidi, kako priljubljen je povsod. Danes se mu je stanje zopet zelo poslabšalo, tako da je sam prosil, naj objavimo v »Slovenca« njegovo prošnjo, da bi vsi prijatelji in znanci molili zanj. Njegove posle je prevzel dr. Evgen Lampe, ki sedaj stalno biva v »Marijanišču«. Nanj se naj pošljejo vsa pisma, zadevajoča »Marijanišče« in »Dom in Svet«.

Osebnosti. Profesor na nižji gimnaziji v Kočevju, Mayr, je premeščen na drž. gimnazijo v Trstu; suplent v Stifbru na Češkem, Seitz, pride za prov. učitelja na gimnazijo v Kočevju. — Na pariški razstavi so bili učitelji s Kranjskega: I. Beke, I. Dimnik, Fr. Gale, A. Luznik, Fr. Rojina in L. Stiasny. — V okr. šol. svet radovljiški sta kot zastopnika učiteljstva izvoljena nadučitelj A. Grčar in V. Zavrl.

Z imenom na dan! »Narod« piše, da je neki duhovnik, ko je slišal govore II. slov. kat. shoda, »demonstrativno zapustil shod, rekši: »Če tak človek govori o Kristusu, je to tako, kakor če govori mešetar

o poštenju pri konjski kupčiji.« Ker je po »Narodovi« trditvi dotičnik »demonstrativno« zapustil shod, in torej, če bi bilo res, kar piše »Narod«, svoje osebe ni skrival, pozivljemo »Narod«, da pove ime dotičnika, ker sicer bi morali misliti, da si je list to zgod-bico prosto izmislil. To bi pa ne bilo lepo od lista, ki toliko govori o katoliških špekulantih.

Popravek nam je poslal g. Alojzij Tscherné (!) Popravek se glasi: Z ozirom na notico »zaprta tovarna«, priobčeno v 214. šte. »Slovenca«, prosim na podlagi tiskovnega zakona, da sprejmete naslednji popravek: Ni res, da delavci v sredo niso mogli na delo, ker je bila tovarna zaprta; res je marveč, da je tovarna vedno zaprta, in da mora vsakdo pozvoniti, kdor hoče, da se mu odpre; a v sredo zjutraj ni nikdo pozvonil. Nadalje ni res, da bolniška blag. leta in leta ni bila v redu; res je marveč, da se je še pri lanskem obnem zboru v navzočnosti oblastvenega zastopnika konstatovalo, da je blagajna popolnoma v redu. Konečno tudi ni res, da je dal gospodar tovarno rajši zapreti, nego, da bi bil razmotrival težnje in pritožbe svojih delavcev; res je marveč, da je dobiček, kateri donaša tovarna, tako minimalen, da gospodar pri najboljši volji ne more zvikšati plače svojim delavcem. — V Ljubljani, dne 21. septemb. 1900. Al. Tscherné. — Opomba ured-ništva Izvedeli smo, da v tem popravku ni nobena beseda resnična. Dolgo let je bila tovarna delavcem pri nastopu dela od tričetrt na 6 do 10 min. čez 6. uro zjutraj odprta, v sredo je bila zaprta in se ni odprla kakajodim delavcem tudi tedaj ne, ko je čuvaj pogledal preko ograje. Tovar na se je odprla mizarju, delavcem pa zaprla, ker je imel čuvaj, kakor čujemo, za to nalog. Kako je bila bolniška blagajna v redu, o tem prinaša današnji »Slov. List« gorostasne stvari. Tudi je res, da je uradni zastopnik napram delavcem konstatoval, da blagajna ni v redu. G. Tschernetu ste odprti samo dve poti — sanirati razmere v tovarni, ali tovarno zapreti. Če tudi dobi nove delavce, kršč.-soc. organizacija bo skrbela, da gosp. Tscherné tudi napram novim delavcem ne bo vzdržal dosedanjih kričevih tovarniških razmer. Končno bodi omenjeno še, da noben občni zbor bolniške blagajne ni bil postaven, ker ni bil poziv za občni zbor nikdar nabit v delavskih prostorih.

Štrajk v tovarni za užigalice Higijeniške razmere v tej tovarni so uprav sramota za sedanji moderni čas in jim je težko najti primera na evropskem kontinentu. Merodajni krogi in občinstvo naj zvedo, da dosedaj tovarna, dasi je delo v njej radi fosfora skrajno nevarno, nima nobitega nikakega »tovarniškega reda«, dasi je to že zahteval obrtni nadzornik. Znano je, da je fosfor hud strup, čegar žrtva je bilo že dokaj delavcev, ki so imeli ž njim opraviti. Provroča namreč razpad kosti, zlasti spodnjih in zgornjih čeljusti, zloglasno »fosforato nekrozov«. Da se delavci pred tem zavarujejo, je treba najvestnejših sanitarnih odredb, katerih v tovarni gosp. Tschernéta zaman iščemo. Delavci in delavke ne nosijo varnostnih gobic pred usti in nosom (Sicherheitsschwämme); hrana se uživa v tovarni celo mej delom. Delavka Mina Pakj si je šla zob dret in je šla za teden dni že na delo, dasi bi morala postavno štiri tedne biti izven dela radi nevarnosti fosforatega zastrupljenja. Kdo je temu kriv? Delavka Josipina Simčič je šla 14 dni po porodu že v delo, dasi bi se jo z ozirom na opasno delo v tem času absolutno še ne smelo pustiti k delu. Po čegavi krivdi? Toliko za danes. Če bi nas pa gospod Tscherné zopet počastil s kakim popravkom, pa izjavljamo, da zasluži izjava njegovih 24 do kosti izmognanih delavcev in delavk več verjetnosti, nego ozko-srčni podjetnik tovarnar.

Mežnarji na katoliškem shodu. »Narod« je v svojih »podrobnostih« pisal, da so bili na katoliškem shodu poleg duhovnikov sami mežnarji. Pregledali smo zapisnik udeležencev. V tem zapisniku smo mej približno 4000 udeleženci našli samo 16 cerkovnikov. Tako točne so »Narodove« »podrobnosti«! Kdor ne veruje, se lahko v našem vredništvu osebno prepriča.

Kako je nadzorstvo ljubljanskega magistrata. Predvečeraj se je vršil shod tukajšnjega »Slovenskega katoliškega delavskega društva«, ki se je bavil s stavko v tovarni za izdelovanje užigalice. Razni govorniki so slikali nečuvne razmere v ondodni bolniški blagajni in povdarjali, da je za vsa zmedo vedel ljubljanski magistrat kot nadzorovalna oblast, a da ni porabil svoje oblasti in ni napravil reda. Ob velikem ogorčenju napram takemu postopanju se je soglasno sprejela naslednja resolucija: »Ker je o neredu, ki se je vršil v delovršbeni bolniški blagajni tvrdke Černe, kjer so se zlasti kršili §§ 3, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 in 30, vedela nadzorovalna oblast, ki pa teh razmer ni sanirala, iz česar sledi, da ni pokazala dovolj eneržije v varstvo zakona, se prosi visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko odreditve: Mestnemu magistratu ljubljanskemu se odvzame državno nadzorstvo nad v Ljubljani temeljem zakona iz leta 1888 glede zavarovanja delavcev za slučaj bolezni obstoječimi blagajnami, in isto naj izvršuje visoka c. kr. deželna vlada po svojih organih.« Delavci so o nerednostih, ki so se godile v tovarni za žvepljenke, sestavili spomenico ter jo izročili na pristojnih mestih. Dolžnost poklicanih faktorjev je, da sosebno zadevi glede bolniške blagajne posvete natančno preiskavo.

Iz Novega mesta, 21. septembra. Vrlo čestitega gosta smo imeli v svoji sredi pretečena dva dneva. Prišel je namreč k nam v sredo večer odlični naš kranjski rojak, St. Cloudski škof Jakob Trobec, obiskat našega mil. gospoda prošta dr. Elberta. Sešli so se ob tej priliki v kapiteljnu tudi nekateri dolenski duhovniki, sošolci premilostnega gospoda škofa, poklonit se mu, pozdravit ga. Večeraj je premilostni po sveti maši, h kateri je prišlo prav mnogo občinstva, šel ogledat si zavod šolskih sester v Šmihelu, potem pa samostan usmiljenih bratov v Kandiji, kjer se je prav dolgo mudil. Od sobe do sobe je šel, prelubeznjivo se pogovarjajoč z bolniki in jih tolažil. Vzlasti je bil vesel, ko je med bolniki našel desetletnega dečka, ki je prav gladko govoril angleško; deček je bil rojen v Ameriki, pa je pred kratkim s svojimi slovenskimi stariši prišel na Dolensko. Samostana in njega uprave premilostni ni mogel dovolj prehvaliti, tako mu je bilo vse všeč. Danes pa je obhajal premilostni pri nas lep spominski dan: triletnico svojega škofovskega posvečenja. Obhajal jo je lepo. V kapiteljski cerkvi jo imel pontifikalno sveto mašo, pri kateri sta mu asistirala tudi dva sošolca in h kateri se je zopet zbralo prav mnogo tudi odličnega občinstva, kateremu se je škof s svojo ljubeznjivostjo hitro prikupil. Ko se je danes ob 1/2 12 uri dopoludne odpeljal od nas, smo vsi iz srca želeli: Bog vodi, Bog ohrani še dolgo tega dičnega našega rojaka!

Umrli je večeraj zvečer v Gamelnih pod Šmarno goro bogoslovec gospod Janez Juvan. Bil je zelo nadarjen, pa tudi pridn, pobožen in blag mladenič. Po dovršeni osmi šoli (leta 1897) so ga poslali v Rim, da bi tam študiral modroslovje in bogoslovje. Letos meseca julija je končal modroslovne študije in dostal tudi doktorski izpit. Že iz mladega je bil rahlega zdravja, neumorno duševno delo ga je še bolj oslabilo, napor zadnjega leta pa mu je zadal smrtno bolezen. Telesno potr se je vrnil meseca julija iz Rima. Upal je, da si še opomore, pa Bog je hotel drugače. — Pogreb bo v ponedeljek 24. t. m., zjutraj ob tri četrt na devet v Šmartnem pod Šmarno goro.

Iz Maribora se nam piše: V prvi razred slovenske paralelke na našem gimnaziju je sprejetih letos 73 dijakov. Toda čujte in strmite, tudi letos se ti dijaki niso razdelili v dva oddelka, čeprav to zakon zahteva. Tako veliko število nam ubija naše profesorje, a tudi naše dijake. Profesorji, ki imajo korektore, so preobloženi in večinoma že zavoljo prenapetega dela, ki so ga imeli dosedaj v slovenskih paralelkah, boleljajo. A tudi za dijake same je to slabo, kajti profesor se pri najboljši volji ne more pečati ž njimi, kakor bi hotel, ne more jih izpraševati, kolikokrat bi hotel in kakor natančno bi hotel. Čas ga sili naprej. Dijak, ki je na-

darjen, a ima slučajno nesrečo, je izgubljen. A tudi pridnost jim zmanjšuje ter jih odgaja naravnost k špekulaciji. To vse pa pripuščam deželni šolski svet, ker ve, da se krivica godi le slovenski mladini. Ravnateljstvo bi moralo imeti več eneržije, da bi se odločno potegnilo za zdrave razmere na svojem zavodu.

Umrli je v Mariboru v zavodu čč. šolskih sester s. Monika Hočevnar, rojena v Repnjem na Kranjskem. Pogreb je bil dne 21. t. m. N. v m. p.!

Na c. kr. moškem in ženskem učiteljskišču v Ljubljani se bodo vršili zrelostni izpiti v četrtek, 27. septembra, od 8. ure naprej.

V Kranjski Gori je bil minolo nedeljo jako dobro obiskan shod, na katerem je govoril dr. I. Krek. Več prihodnjič.

O državnozbornskih volitvah v Trstu se nam poroča: Zabeležili ste že govorico, da »Progressova« stranka ne misli letos postaviti svojih kandidatov. Ta vest se potrjuje v toliko, da progressovci res ne bodo kandidirali, pač pa tista frakcija »progressa«, ki se je lani ločila od stranke pod hinavsko tvrdko »Democratica«. Da pa med »progressoma« v ožjem smislu in med »demokratiki« v odločilnih trenutkih ni prav nobene razločka, to se je pokazalo o zadnji volitvi župana. Za kandidate »demokratov« bode torej tudi o državnozbornskih volitvah glasoval ves »Progresso« kakor en mož. Združeni socialisti — tudi slovenski — nameravajo v peto kurijo kandidirati kazen, branitelja Rih. Camberja, lastnika »neodvisno« soc. lista »Avantia«. Zmagal težko da bi, a lahko pa pride do ožje volitve med njim in progresso dem. kandidatom. O tej priliki naj navedemo približne rezultate zadnjih volitev v peto kurijo. Progresso je imel okolo 13 tisoč, Slovenci okoli 6.000 in socialisti okolo 4000 glasov. Nižjim slojem imponira Camberjevo brezobzirno postopanje proti progressovcem, katerim je afera d'Angeli zadala hud udarec. Na drugi strani pa je Camber poseven v čudne, zelo čudne manipulacije v blagajni mestne plinarne, in mož, kolikor ga poznamo mi, ne bode molčal. Ni torej izključeno, da udobi skoro še enkrat toliko glasov kakor zadnjič Učekar. Odločevali bodo v slučaju ožje volitve vsekako slovenski glasovi. Glede IV. kurije smo dognali, da misli rogoviliti zopet vladni subjekt Burgstaller. Zmagal ne bo, to je gotova stvar. Vzel bo nam kvečjemu nekaj slovenskih glasov v okolici in tudi progressovcem-demokratom nekoliko cikorijskih v okolici in v mestu. Kaj namerava mož s svojo kandidaturo, nam je neumevno. Ali ga vodi le želja, da škodi Slovincem, ali pa hoče samo, da se o njem govori in piše?

S Proseka pri Trstu nam poročajo: Te dni se ima skozi Prosek peljati Njegovo Veličanstvo v Gorico k slavlju o priliki 400-letnice združenja Goriške s habsburško hišo. Znano je, kaka navodila so dobili goriški župani za ta slučaj od okrajnega glavarstva. Vsak pojav slovenstva je strogo prepovedan: nobena slovenska zastava ne sme te dni vihati na Goriškem. Drugačega mnenja pa je tržaško namestništvo. To je poslalo k nekemu uglednemu Prosečanu posebnega odposlanca v osebi dra. Fabrizzija ter sondiralo, ali pojde o tej priložnosti pevsko društvo »Hajdrih« na kolodvor, da bi tam zapelo nekoliko slovenskih pesmi. Slovenske trobojnice in vse, kar si morete želeči, bi bilo za ta slučaj dovoljeno. To je pač značilno za primorske razmere. Ali Goriško ne spada tudi pod tržaško namestništvo?

C. kr. rudniška ljudska šola v Idriji. Vpisalo se je 493 učencev in 421 učenk. Nekaj otrok ni bilo možno sprejeti, vendar je še vedno v I. deškem razredu 107 učencev, v III. deškem 92 učenk in v V. deškem 96 učencev. Da bi bilo upati kaj uspehov ob tolikem številu, je nemo-goče. Doslej smo imeli vsoprednici v II. in IV. deškem razredu, tudi v I. in V. deškem sta letos neobhodno potrebni. Da bi obveljal poldnevni pouk, kateri se je menda uvedel, pri nas ni primerno; saj že sedaj dosti mladeničev brez dela pohaja — od slej naj pa še šola to podpira. Sicer pa to ogromno število tudi kaže, da bi bila v

Idriji vendar še kaka druga šola — naj si bo gimnazija ali meščanska šola — na mestu. Ravno nadarjeni učenci so obsojeni k lenobi, ako prezgodaj — že z 10. letom — pridejo v V. razred.

Slomšek - Serajnikova slavnost. S Koroškega se nam piše: Slavnost, ki jo je priredila podružnica sv. Cirila in Metoda za Pokrče in okolico v spomin stoletnice rojstva knezoškofa A. M. Slomšek-a in v proslavo njegovega edinega še živečega učenca, mil. g. prošta L. Serajnik-a, se je vršila pri Krajcarju ob najlepšem vremenu prav sijajno. Udeležba je bila jako dobra. Prišli so naši Slovenci in Slovenke iz domače, pa tudi iz vseh sosednjih župnij. Iz Celovca je prihitelo lepo število rodoljubov, poleg teh smo videli mnogo odličnih rojakov tudi iz oddaljenih krajev. S posebnim veseljem pa smo pozdravili drage nam goste iz bele Ljubljane in zelene Štajerske. Udeležba toliko odličnih domoljubov je dala slavnosti poseben sijaj in pomen. — Prišli so pa na shod — čujte! — tudi socijalni demokratje iz Velikoveca. Ko se jim je naznanilo, da se tu ne vrši politični shod in da razun povabljenih gostov ne sme nihče govoriti, so odšli še pred pričetkom zborovanja. — Pred slavnostjo je bil podružnični občni zbor, ki je potrdil poročilo o podružničnem delovanju in zopet izvolil dosedanjí odbor. — Slavnosti je predsedoval g. poslovođa Legat, ki je v prisrčnih besedah pozdravil v tako častnem številu došle rojake in kazal na veliki pomen naše slavnosti. Ko je prišel mil. g. prošt Serajnik v našo sredo, ga je zbrana množica prisrčno sprejela in pozdravila. — V slavnostnem govoru je tajnik Rozman kazal, koliko neminljivih zaslug si je pridobil naš Slomšek za Slovence, in poudarjal, kako je gospod prošt Serajnik v vsem in povsod pokazal, da je vreden učenec velikega in odličnega svojega učitelja! Govornik je končal z iskreno željo, da nam Bog blagega in vzornega našega starosta ohrani še prav mnogo, mnogo let! — Nastopili so na shodu vrli tamburaši iz Središča na Štajerskem! Svirali so, in kako svirali! Vrli slovenski fantje v svoji národni noši svirali so vstrajno, ubrano, lepo, tako, da so poslušalce, katerih večina tamburic dotlej ni videla, kar očarali. Komad je sledil komadu, a poslušalci so vstrajali v kljub hudi gnječi (zborovalni prostor je bil mnogo premajhen) in vročini na svojem mestu. Mila slovanska godba je napravila na vse globok utis. Hvala gg. tamburašem, ki se niso ustrašili dolge poti, da so nam podali ta izvanredni užitek! — Sledilo je več govorov. G. Grafenauer je govoril krepko in požrtvovalno o uredbi naših šol. Dalje so prišli za besedo gg. Št. Bayer, Fr. Treiber in konečno tudi g. prošt Serajnik, ki nam je v iskrenih, prelepih, navdušenih besedah kazal, kako lepa je naša materina beseda, da uživa ugled tudi pri nepristranskih tujcih, da se držimo vedno naukov Slomškovih in ostanimo zvesti veri svoji in besedi materni! Ganljivo je bilo gledati 92letnega starčka, ko je navdušeno, dà, ognjevit in z globokim prepričanjem govoril in pokladal nam mlajšim na srce, da hranimo zvesto in branimo hrabro svetinjo, zapuščeno nam od očetov: vero in národnost! Take besede morajo seči do srca vsakomur! — Ob prijetni zabavi, katero je posebno povzdignil tudi „komični prizor“, ostali smo zbrani še precej časa okrog svojega častitljivega staroste! Ločili smo se z zavestjo, da smo na vreden način obhajali spomin Slomškov in proslavljali njegovega učenca prošta Serajnika!

Bohinjska železnica. Piše se nam: Veliko se je govorilo in pisalo o bohinjski železnici. Sedaj je stvar vendar prišla v tir. Dne 20. sept. je naznanjevalo gromenje topičev, da so pričeli s predorom skozi Črno prest. Prišlo pa je z inženjerjem le 20 delavcev. Ako se prične državni zbor in dovoli potrební denar, potem pride do 500 delavcev.

Ušel je v noči od 16. do 17. septembra iz ječe radovljiške Miško Milečki. Bil je zaprt v prvem nadstropju in ker je bil sam, je porabil priložnost in čas, pa je prekopal skoraj meter debel zid z železom, ki ga je odlomil od železne postelje. Privezal je par rjuh prav previdno na železno posteljo, da se spusti po zidu; ali to skoraj

treba ni bilo, ker je streha zidu na dvorišču samo en meter pod izkopano luknjo, ter je tako lahko prišel na sosednje dvorišče in ubežal. Ubežnik pa ni dolgo užival prostosti in pregleduje sedaj zid loških ječ. Kakor se pa sliši, mu je pravo ime Franc Preželj in govori se celo, da je morilec in da je pred tremi leti ubežal iz ječe na Štajerskem.

Častno diploma je včeraj odbor trgovskega bolniškega in podpornega društva pod vodstvom g. E. Mayerja izročil svojemu častnemu članu g. Mat. Treunu.

Zveza slovenskih kolesarjev ima jutri ob 10. uri dop. v paviljonu »Narodnega doma« svoj redni občni zbor. Člani so naprošeni, da pridejo točno ob 10. uri.

Kletarski tečaji. G. B. Skalický, tehnični vodja državnih vinarskih zadev na Kranjskem, namerava tekom letošnje zime prirediti dva ali tri kletarske tečaje v državni vzorni kleti v Rudolfovem. Vsak tečaj, h kateremu bode pripuščeno le 15 do 20 vinogradnikov, trajal bode dva ali tri dni. Podučevalo se bode v vseh strokah umnega kletarstva in sicer teoretično in praktično v državni kleti, kjer bode tudi pokuševanje raznovrstnih vin iz novih državnih nasadov. Kdor se misli enega teh tečajev udeležiti, naznani naj g. Skalickemu vsaj do 1. novembra in pove, kateri mesec bi se najraje tečaja vdeležil. Prvi tečaj bode meseca decembra, drugi januarja, tretji februarja. Program in vabilo dobijo vdeleženci do 10. tega meseca, v katerem se bode tečaj vršil.

Trte iz državnih trtnic na Kranjskem. Minolo spomlad so v drž. trtnicah na Kranjskem pridelali 576.800 ključev in 163.000 korenjakov. Ker ta množina ni zadostala, je poljedelsko ministerstvo poslalo še 592.000 ključev in 403.100 korenjakov. Razdeljenih je bilo 479.800 ključev in 519.300 korenjakov, in sicer 309.100 ključev in 198.500 korenjakov proti plačilu, 170.700 ključev in 320.350 korenjakov brezplačno. Izkupilo je znašalo 4854 K 35 h.

Ljubljanske novice. Ukraden o s a d j e. Danes je pripeljala od sv. Lenarta Marija Lenaršič z ročnim vozičkom v Ljubljano sadja za 16 K. Voz je pustila s sadjem za vodo, od koder ga ji je nekdo odpeljal. — Tatvina „prifigabirtu.“ Odprto okno je pustila natakarcia pri „Figovcu“. To priložnost porabil je tat, šel v sobo in ukradel šatuljo viržink. Gostilničar je oškodovan za 12 K. — Aretoval je stražnik Uršo Korošec, ko se je sprehajala po drevoředu, kamor radi slabe svoje moralnosti ne sme. — Strah pred šolo je imel 10 let star deček Franc Žagar, ter je pobegnil. Pogrešajo ga že teden dni. Od drugih strani čujemo glasove, ki se čudijo, da tako pogosto zginjajo mladi fantje, ne da bi se o njih kaj več čulo. Ne bilo bi napačno paziti malo bolj na ljubljanske — žide! — Za zgradbo Franc Jožefovega mostu bodo potrebovali skupno 1400 pilotov, predno prične z zidanjem. Zabijajo se z betoma, ki tehtata 500 oziroma 800 kg. — Konj s plašil se je včeraj dopoldne na sv. Petra nasipu Mariji Hlebš iz Zdobrove in dirjal proti vojašnici. Ustavil se je, ko se je voz prekucnil. — Žgannjareček umrl je na škednju pri gostilničarju Novaku v Vodmatu. Dobili so ga mrtvega na škednju. Ime mu je Andrej Moškerc, zidar z Dobrunj. — Tepež v Bizaviku. Z ozirom na notico v „Slovencu“ z dne 17. t. m. bodi povedano, da oni Bricelj, ki se je stepel v Bizaviku s fanti, ni identičen s pleskarjem Andrejem ali Tomažem Bricljem marveč je kmetski fant. — Nesreča na državnem kolodvoru. Povožil je oseben vlak danes opoldne na državnem kolodvoru delovodjo Verbiča. Odtrgalo mu je nogo.

Nižja gimnazija v Kočevju šteje letos 124 učencev.

Od raznih strani. Proti Steinwenderju bodo nemški radikalci na Koroškem ostro nastopili. Steinwenderjev protikandidat bode beljaški zdravnik dr. Hock. — Krščanski socijalci na Češkem stopijo v volilni boj. Celo v Pragi postavijo svojega kandidata za peto skupino. Tudi nemški krščanski socijalci na Češkem razvijajo živahno delovanje, ter so se posebno opasni Schönererju in Irotu. — Utop-

ljence so našli v Stari vodi, občina Devica Marija v Polju, 52letnega Valentina Mahkovca, doma iz Trebelovega. — Umrtil se je železniški čuvaj Polanec iz Središča. Položil je glavo pod vlak, ki mu jo je odtrgal. Vzrok samomora so domače razprtije. — Južna železnica je za prihodnje leto postavila v proračun nad 14 milijonov kron. Na Štajarskem namerava napraviti nova postajališča in nekatere postaje razširiti. — Na nemško slovenski gimnaziji v Celju se je v I. razred prijavilo 70 učencev. Sprejetih je bilo 60. — Slovensko stenografsko društvo, ki bode imelo svoj sedež v Celju, je od vlade dobilo potrjena pravila.

Zdravje v Ljubljani. Od 9. do 15. septembra je bilo 15 novorojencev, 1 mrtvorojen, 12 jih je umrlo in sicer: 1 za dušljivim kašljem, 1 za jetiko, 1 vsled mrtvouda, 9 za različnimi boleznimi, med njimi je bilo 5 tujcev, 6 iz zavodov. Za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer: 1 za škrlatico, 2 za tifuzom, 1 za oslovskim kašljem, 3 za vratico in 1 za ušesom.

Visoka starost. Te dni je v soseski Vrhpolje pri Moravčah umrla ženska v 92 letu svoje starosti

Svinja odgriznila je na V. tani pri sv. Bolfenku 6 mesecev staremu detetu posestnice Plohl obe roki. Plohl je pustila doma dete brez nadzorstva v zibeli.

Sejmi po Slovenskem od 24. do 29. septembra. Na Kranjskem: 24. v Senožečah, Višnji gori in Bučki; 25. v Črnomlju; 27. v Podbukovju in Borovnici; 29. v Drnovem, na Dovjem, v Rovtjah, Škofji Loki, na Grosupljem, v Mirni peči, Mengšu, Novi vasi na Blokah in v Zaverših. — Na slovenskem Štajarskem: 24. v Št. Juriju oh južni žel.; 27. pri Sv. Urbanu pri Ptujem; 29. pri Sv. Barbari, pri Sv. Lovrencu, Marenbergu, Umureku, Šoštanju, Veržeju, Vildonu in Pilštanju. — Na Koroškem: 24. v Šmihelu pri Pliberku in v Ukvah; 29. v Greifenburgu. Pusarnici, Rendolu, Rožecu in Št. Pavlu. — Na Primorskem: 25. na Bali; 26. v Slivji in Divači; 27. v Gorici; 29. v Cevdatu, na Bukovi in v Boveu.

Društva.

(Dijaška kuhinja v Kranju) je izdala tiskano poročilo o svojem delovanju v minulem šolskem letu. Prehranjevalo se je šekom-šol. leta 107, na koncu leta še 75 dijakov. Od teh je vspevalo z odliko 25, vsi drugi so dobro napredovali. Brezplačno so dobivali hrano le skrajno ubožni in odlični dijaki. Izdalo se je 18725 kosil, 15861 večerij, skupaj 34586 obedov. Podpiranih je bilo 27 dijakov iz škofjeloškega, 22 iz radovljiškega, 15 iz kamniškega, 12 iz kranjskega, 9 iz brdskega, 5 iz tržiškega, 3 iz kranjsko gorskega, po 1 iz ljubljanskega, vrhniškega in krškega sodnega okraja, dalje 7 iz Štajerske, 3 iz Goriške, 1 iz Koroške. Dohodki so znesli 650742 kron, izdatki 615661 kron. Premoženje je dne 31. julija znašalo 1480552 kron, razpoložnina 203852 kron. Vsi prejemki od 1. sept. 1894 do 31. julija t. l. so znašali 4122197 kron, izdatki 2437793 kron. Odbor se zahvaljuje vsem dobrotnikom in prosi nadaljne naklonjenosti.

(Cecilijino društvo) za lavan-tinsko škofijo priredi povodom 70-letnice cesarjeve svoj občni zbor prav sijajno in sicer s sledečim sporedom: Dne 3. oktobra ob pol 8. zvečer oratorij: „Sv. Cecilija“ za mešani zbor, soli se spremljevanjem klavirja, zložil M. Haller v Regensburgu. 7. oktobra ob 9. uri pontifikalna sv. maša, ob enem cesarska maša, kojo bodo darovali prem. in prevzv. g. knezoškof. Ob 11. uri dopoldne slavnostno zborovanje. Popoldne ob pol 3. uri zborovanje udov, volitev odbora, razni nasveti. Ob 4. uri popoldne v prelepi novi Marijini cerkvi čč. oo. frančiškanov predavanje odličnih cerkvenih skladb. Natančnejši program bode se v eni prihodnjih številki objavil. Opozarjamo vse preč. gg. duhovnike, gg. učitelje in organiste, da se mnogoštevilno tega zborovanja udeležijo, za katero se priprave prav marljivo delajo.

Narodno gospodarstvo.

Cesarska naredba glede praščje kuge.

Kakor je našim bralcem znano, zborovala je posebna enketa dne 3. julija t. l. v notranjem ministerstvu. Ta enketa je pojasnila vladi, v koliko so pritožbe proti cesarski naredbi z dne 2. maja 1899. ustanovljene in v koliko res škodljive živinoreji osobito praščjoreji, ki je v nekaterih deželah velikega narodno - gospodarskega pomena.

Vspreh te enkete je prav dovoljen, rav-nokar proglašena nova cesarska naredba z dne 15. t. m. razveljavlja oziroma izpremenja §. 1. 3. in 4. navedene prve naredbe.

Po novi naredbi more politična oblast, osobito če gre za lepe plemenske živali, dovoliti, da se živali, če tudi prihajajo iz sumljivih krajev, ne pobijejo, ampak pod nadzorstvom oblasti in živinozdravnika zapró v odločni hlev, kjer morajo ostati štiri-deset dni.

S tem je velika dobrota storjena, ker po dosednji naredbi so brez vsakega ozira najlepše živali dali pobiti, akoravno se je pogostoma pokazalo, da niso bile okužene.

Tudi dovoljuje nova naredba, da okrajna politična oblast ne sme dati pobiti praščev, dokler ni rešen od ministerstva vložení rekurz. Po §§. 3. določujejo se odškodnine in sicer za pobite pitane praščice izplača se 95 procentov vrednosti; za rejne praščice pa določi ceno politična oblast p o r a z u m n o s kmetijskim strokovnim zastopom. To je velike vrednosti, da cene določujejo zvedeni živinorejci.

Za plemenske praščice, če se pobijejo, pa se poleg tržne vrednosti, povrne še 25 procentov počez kot povračilo višje vrednosti teh živali kot plemenskih.

Po §. 4. se odškodujejo pobiti praščici, ki so bili kužno-bolni, s polovico vrednosti.

S tem bodo naši praščjorejci obvarovani marsikateré sitnosti in zgube, kar pa je bilo tudi absolutno potrebno, ker naredba iz leta 1899. je bila skrajno trda in gospodarjem nevarna. Ta naredba stopi v 8 dneh v veljavo. P o v š e.

Telefonska in brzojavna poročila.

Linc, 22. sept. Bivši drž. poslanec dr. pl. Pessler je včeraj umrl.

Praga, 22. sept. Češki agrarci so z mladočeskim odborom sklenili kompromis. Mladočehi prepuste agrarcem v kmečkih občinah devet mandatov.

Praga, 22. sept. Tabor v Sobieslavi, ki je bil 22. avgusta prepovedan, se vrši 30. t. m. Glavni govornik bode dr. Herold.

Brno, 22. sept. Češka kat.-ljudska stranka postavi svoje kandidate za drž. zbor. Staro- in Mladočehi so sklenili kompromis.

Most, 22. sept. Trupla ponesrečenih delavcev so danes dopoldne pokopali v 34 krstah. Osem ranjencev, mej temi okrajni vodja Dik in nadzorstveni uradnik, še živi. 43 delavcev so našli mrtvih, 10 jih še pogrešajo.

Most, 22. septem. Razun jednega so umrli vsi ranjenci. Skupno je torej umrlo 50 delavcev.

Lvov, 22. septembra. Volitve v Galiciji se vrše po poročilu tukajšnjih listov 13. decembra za splošno, 17. decembra za kmečko, 20. za mestno skupino, za trgovinske zbornice 11. januarja, za veleposestvo 15. januarja.

Zofija, 22. sept. Knez je vsprejel Načevičevo ostavko in imenoval odvetnika Titorova trgovinskim in poljedelskim ministrom.

Belgrad, 22. septembra. Sultan je podelil kraljici Dragi šefakat-red v briljantih.

Berolin, 22. sept. Soc.-dem. strankarski shod je s 163 proti 66 glasovom vsprejel Beblov predlog, naj se stranka udeleži pruskih deželnozborskih volitev in brez vodstvenega dovoljenja ne sklepa nikakih kompromisov z meščanskimi strankami.

Rim, 22. sept. „Italie“ izjavlja z ozirom na slavnost 20. septembra, da je kralj Viktor Emanuel zato ostavil Rim, ker bi se njegova prisotnost smatrala za demonstracijo proti svetemu letu. Sicer je bil pa tudi Umberto le jednokrat ta dan v Rimu.

Rim, 23. sept. Predsednik Krüger se je v posebnem pismu zahvalil papežu za simpatije napram Burom in ga prosil molitve za odvrnitev sedanje nesreče.

London, 21. septembra. Roberts poroča iz Nelspruita: Buri so se umaknili v Komati-Poort; 700 mož je pre-

korajlo portugalsko mejo, ostali so se razkropili, ko so razdeljali topove. Burška armada je razpršena (?), ostalo je nekoliko ranjencev. — Portugaleci so osnovali poseben odbor, ki bo preskrbel Bure z živežem.

Washington, 22. septembra. General Mac Artur poroča iz Manile, da je 19. t. m. ameriška armada napadla 300 vstašev, a se je po vročen boju norala umakniti z izgubo 24 (!) mož. Vstaši imajo 10 ubitih in 20 ranjenih, er so se umaknili nazaj.

Vojska na Kitajskem.

Dunaj, 22. septembra. Iz Taku poročajo: Poročnik Šusteršič je s tremi kadeti in 45 možmi v zvezi z Nemci in Rusi 20. t. m. zasedel Peitang. Avstrijska zastava vihra poleg drugih na glavnih vratih. Kadet Pap je ubit, kadet Lukas in 13 mož težko ranjenih.

Berolin, 22. septembra. Avstro-ogrska, italijanska in francoska vlada so pritrdile Bülowemu predlogu.

Bruselj, 22. sept. Iz diplomatskih krogov v Shanghai poročajo, da bo Nemčija ob dohodu Walderseeja pozvala kitajski dvor, naj se vrne v Pekin. Ako se tej zahtevi ne ustreže, bodo Nemčija, Rusija in Francija odposlale nadaljne čete in okupirale gotove pokrajine.

London, 22. septembra. „Daily Mail“ poroča iz Pekina: Princ Čing izjavlja, da cesarica hrepeni po miru (!) in je voljna odpovedati se na korist cesarju, ako se s tem strinjajo podkralji.

P. n. gg. duhovnikom - rimskim romarjem na znanje!

Prelepa misel, ki se je ob povratku v domovino izražala od vseh strani, da bi zlasti duhovniki-romarji presvetlelu knezoškofu Antonu Bonaventuri, ki je bil duša vsega romanja, a tudi sluga vsacega najbolj priprostelega romarja, podali trajen spomin na znamenito romanje Slovencev v sv. letu 1900, se je dne 13. t. m. pred evharističkim shodom uresničila. Deputacija gg. Frančiška Dovan, prošta v Metliki, dekana Janeza Novaka, svetnika Simona Žužek, župnika v Vodicah in Matije Mrak, župnika na Boh. Beli, se je podala k presvetlelu ter mu izročila spominski album, kakor tudi 200 K za šolske zavode. Izrekla se je presvetlelu še enkrat v ime vseh romarjev zahvala za ves trud, vso požrtvovalnost in očetovsko skrb, katero je presvetli v toliki meri izkazoval v tujini vsakemu posamnemu romarju, ter prošnjo, naj v znak iskrene hvaležnosti in neomejene udanosti v trajen spomin blagovoljno sprejme pričujoči album, kateri mu hodi ob enem dokaz, da se ga hvaležni romarji hočejo vedno spominjati v svojih molitvah. — Presvetli je z velikim veseljem in z zagotovitvijo, da mu bode album vedno drag spomin na romanje, blagovoljno sprejel knjigo in prosil deputacijo, naj vsem romarjem izrazi njegovo zahvalo ter jih zagotovi njegove naklonjenosti. — Ko podpisana tem potom izpolnjujeta željo presvetlega, štejeta si pa tudi v dolžnost, da se v ime odbora duhovnikov-romarjev radovljiske dekanije zahvalujeta vsem p. n. gospodom, ki so na nju poziv z dne 16. maja t. l. tako drage volje poslali svoje slike kakor tudi znatne doneske, da se je pri tej priliki zopet postavil jeden kamen za škofove zavode. — Zahvala velja tudi neimenovanemu gospodu iz Ljubljane, ki sicer slike ni poslal, pa je s svojim doneskom za zavode prekosil vse druge.

Naj vez bratovske ljubezni, ki nas je slovenske duhovnike tako iz Koroške, Štajerske, Primorske in Kranjske oklepala, ko smo potovali po svetih krajih, tudi v prihodnje nepretrgana ostane!

Z bratskim pozdravom!

Radovljica Boh. Bela 14. sept. 1900.

V ime odbora:

Matija Mrak, Janez Novak, tajnik.

Umrli so:

20. septembra. Ivan Marinko, črkostavec 29 l. Trnovske ulice 7, jetika. — Mladen Dolinar zaseb. uradnika sin, 3 mes. Cerkvene ulice 21, Lues tredit.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm

Ura	Čas opazovanja	Stanje bora, metra v min.	Temperatura po Celsiju	Vetovi	Nebo	Padežina v 24 urah v mm.
21	9 zveč.	742-8	17-2	sl. jug	del. oblac.	
22	7. zjut.	743-3	14-9	brezvetr.	oblac.	0-0
23	2. popol.	743-1	21-6	sl. jug	pol. oblac.	

Srednja večerajšnja temperatura 18-3 normale: 14-1°.

Čisto medicinsko ribje olje.

Deželna lekarna pri Mariji Pomagaj

Cubar, Primorsko, septembra 1900.

Blag. g. Milan Levstek, lekarnar v Ljubljani. Iz srca se Vam zahvaljujem za dobru Vašog neprecenjeno dobro in pristno medicinsko ribjog olja, katerega že die časa samo iz Vaše dobro znane lekarne naročam in uporabljam za sebe in svojo rodino sigurnim učinkom. Isto je prijetnega ukusa in lahko prebavljivo. Prosim, pošljite mi zopet šest steklenic za 2 gld. 50 kr.

Pozdravljam in ostajam Vam udani

839 1 Anton Ožbolt, trgovec in posestnik. Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr. Razpošilja vsak dan z obratno pošto

dež. lekarna pri Mariji Pomagaj Mr. Ph. M. Leusteka v Ljubljani.

Resljeva cesta št. 1., poleg mesarskega mosta.

Važno za banke, hranilnice, posojilnice, trgovce in zasebnike.

Na shodu nemških kemikov v Hanovru je poročal dr. Goldschmidt o nekem novem načinu, s pomočjo aluminija provzročiti silno veliko vročino. Po mešanju kovinskih oksidov in aluminija je iznašel dr. Goldschmidt tako zvani „Thermit“, s katerim se urno napravi neka izredno vroča ognjena — tekoča tvarina. Če se te tvarine nekoliko vlije na kos železa, se raztopi železo, kakor sneg v vroči vodi. Tudi blagajne, pred tatovi in ognjem varne, pred „Thermitom“ niso varne; ta prejé najtrše železne plošče. Dr. Goldschmidt je to novo ravnanje skazoval navzočim kemikom v tehniki na leseni mizi. V dveh, treh minutah je dosegel več ko 3000° gorkote. S to iznajdbo je nastalo novo znanje, aluminij-termija; a nastala je tudi nova nevarnost železnim blagajnam, kajti mirno brez zgledovanja je v 2 do 3 minutak mogoče potom nove iznajdbe najmočnejšo železno ploščo raztopiti in tako steno blagajne prevotiti. Ta iznajdba napravlja bankam velike skrbi, kajti železne blagajne niso več varne pred vlomom. Vsi večji zavodi zavarujejo sedaj svoje blagajne in njih vrednostne zaloge proti tatinskemu vlamu. Družbe pa, katere se bavijo s takim zavarovanjem, so zaradi te nove iznajdbe v veliki zadregi, kajti prirastla jim je nova prej nepoznana nevarnost. C. kr. priv. občna zavarovalnica Assicurazioni Generali v Trstu (glavni zastop v Ljubljani, Gradišče št. 4), ki goji tudi zavarovanje proti vlamu, izjavlja da brez večjega vplačila poravnava tudi škodo po rabi „Thermit-a“ storjeno. 493 (3-3)

Učitelj na glasovirju.

Kjé, pové upravništvo „Slovenca“ 843 3-1

Raba tega v zamašek vžganega znamenja in ru-deče vrelske etikete se priporoča kot varstvo proti pogostim ponaredbam Giesshublske kisle vode.

Izvirnik: Giesshubler Sauerbrunn, želez. postaja, zdravilno kopališče pri Karlovih varih. Prospekti zastopj in franko

V Ljubljani se dobiva v vseh lekarnah, večjih specializiranih prodajalnicah in trgovinah z jestvinami in vinom.

Zaloga pri Mihael Kastner-ju in Peter Lassnik-u v Ljubljani.

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

ANT. PRESKER

krojač v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 6

se priporoča pred. duhovščini
v izdelovanje vsakovrstne

duhovniške obleke
iz trpežnega in solidnega
blaga po nizkih cenah.

Orežaria na veliko svojo zalogo
izgotovljene obleke
posebno na haveloke v naj-
večji izbi po najnižjih cenah.
170 60

Plinati ošečki za snazenje parketnih tal
dobé se pri tvrdki
BRATA EBERL v Ljubljani, Francišanske ulice.
Vnanja naročila proti povzetju. 225 24 11-4

Kdor želi belega ali črnega, sladkega
ali trdega istrškega terana 822 4-4

Grozdja

za mastiti, po krajevnih cenah kupiti, naj se
obrne na C. Zalažnik v Pulj.

Sprejemem takoj pridnega, krepkega dečka,
starega 14 do 18 let, kot

učenca

za mesarski obrt. Ljubo bi mi bilo, ako bi imel
že kaj pojma o tem obrtu.

Ponudbe naj se glase na upravništvo „Slovenca“,
ali pa naj dotičnik tamkaj poizvé moj naslov ter se
potem osebno do mene obrne. 834 3-2

Čedno pritlično stanovanje

obstoječe iz treh sob, prednje sobe, kuhinje
in drugega potrebnega je oddati s 1. no-
vembrom t. l. Stanarina 250 gld. Lega
prijetna in zračna. 841 3-1

Več pove upravništvo „Slovenca“.

Dvonnadstropna hiša

v Ljubljani

z dvoriščem in vrtom, pripravnim za novo
stavbišče, prodá se iz proste roke. Hiša leži
na lepem prostoru, ima odprt razgled na vse
strani. 825 3-3

Natančnejše podatke dajé gosp. dr. Fran
Vok, c. kr. notar v Ljubljani.

Kočija

lahka, polkrita, za dva konja je prav v ceno
na prodaj.

Garich, sedlar

812 3-3 v Ljubljani, Rimska cesta.

Gospa A.: „Kje kupujete jesih? Vaša

salata ima vedno izvrsten okus!“

Gospa B.: Jaz izdelanega jesiha sploh
ne kupujem, ampak napravljam si ga
sama s tem, da vode prilijem znanemu
jesihovemu cvetu „Vinacet“. Na ta
način imam vedno svež in dober kis,
med tem ko je kupljen gotov jesih
mnogokrat spriden, ali pa se pri meni
spridi. Tudi ceneje izhajam tako, kajti
liter mojega kisa stane me le 15 h. Ta
cvet dobite v vseh prodajalnicah deli-
kates, dišav- in kolonialnega blaga za
krono 1/2, litrsko steklenico, litrsko pa
za 3 krono.

A zahtevati morate pristni cvet „Vi-
nacet“.

V Ljubljani je dobiti pri J. Buz-
zolinju in J. C. Praunseisu. 625 3-3

Kdor ima naprodaj

deželnih pridelkov

kakor: fižol, krompir itd., naj se obrne za-
upno na podpisano tvrdko, katera prejema
blago v komisijon in posreduje prodajo vsa-
korsnega blaga proti primerni odškodnini.

Alojzij Grebenc

v Trstu 792 (20-7)

Ulica Torrente št. 30, 32,

pooblaščen javna tehnična in trgovina
s prašci in domačimi pridelki.

FELIKS TOMAN

kamnoseški mojster v Ljubljani, Resljeva cesta šte. 26

priporoča svojo največjo zalogo

nagrobni spomenikov

od različnih in najtrpežnejših marmorov, od granita, črnega sijenita in labradorja, prevzame tudi vsako stav-
beno kamnoseško delo po najnižji ceni. Posebno se priporoča prečastiti duhovščini na izdelovanje raz-
ličnih cerkvenih umetno kamnoseških del, kakor altarjev, tabernakeljnov, prižnic, obhajilnikov, krstnih
in kroglinh kamnov in podob v vsaki velikosti iz marmorja ali peščenika itd. in izgotovi tudi brezplačno
potrebne načrte in proračune.

Najceneja zaloga plošč za pohištvo od tu in inozemskih marmorjev.

842 6-1

Jan. Dogan-a

mizarski pohištveni obrt

536 15 v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 19 (v Medjatovi hiši)

priporoča svojo dobro vrejeno

zalogo

vsakovrstnega likanega
in politiranega

pohištva.

Naročila se točno izvršujejo.
Centnik s podobami zastoj in franko.

Valentin Accetto

zidarski mojster

v Ljubljani, Trnovski pristan 14,

se priporoča slav. občinstvu, prečast. duhov-
ščini, gg. podjetnikom in društvom za vsa
ter raznotera 90 14

zidarska dela.

Prodaja tudi iz lastne opekarne

opeko vseh vrst.

Službo išče

spreten orglavec, ki bi sprejel tudi cer-
kveništvu ali tajništvo. Nastopil bi o novem
letu. 807 3-3

Več pove upravništvo „Slovenca“.

Proda se

hiša

iz proste roke v Spod. Vodmatu št. 4.
Več poizvé se ravno tam. 835 2-2

Opeka vseh vrst!

Dovoljujem si slavnemu občinstvu naznaniti, da
sem v svojo

opekarno

uvel delovanje

s parno silo

in da izdelujem vsakovrstno

opeko za stavbe, zarezno opeko (Strangfalzziegel),
stisnjeno strešno opeko (Dach-
pressziegel) itd. itd.

Za trdnost opeke zoper vremenske vplive pre-
vezemam posebno jamstvo.

Priporočujé svoje izdelke vsem gg. stavbenikom
in drugemu občinstvu, zagotavljam najhitrejšo po-
strežbo in jako nizke cene. 676 10

Ludovik Herzmann,

opekarna s parno silo,

v Ljubljani, Tržaška cesta.

Bratje Vrsalović

Novoselo (Selca) Brač, Dalmacija

prodajajo po povoljnih cenah

3 vino

lastni pridelek

v steklenicah in sodih, kakor:

izvrstna namizna, bela, rdeč-
kasta (kakor cviček), črna, de-
sertna vina in prošek, vulgava
glasovito Bračko vino, in orljenjak.

Sladka bela in črna vina od
septembra do grudna. 804 10-4

Zaradi smrti
popolna razprodaja
zaloge ur in zlatnine
pod tržno ceno

pri 820 3-2

Viljem Rudholzerja dedičih
v Ljubljani,
Jurčičev (Prešernov) trg št. 3.

Naznanilo.

Dediči trgovca g. Ant. Schusterja
naznanjajo uljudno slav. občinstvu, da bode

manufakturna trgovina
pod trdiko

Anton Schuster
nespremenjeno dalje poslovala.

Proseč nadaljnje naklonjenosti in mnogo-
brojnega obiska se priporočajo

833 2-2

A. Schusterjevi dediči.

Sloveči profes-
sorji zdravilstva
in zdravniki pri-
poročajo

Želodčno *
* tinkturo
lekarnarja Piccoli
v Ljubljani
dvornega založni-
ka Nj. Svetesti pa-
peža

kot želodec
krepkujee in
tek vzbujajo-
če, daje kot pre-
bavljenje in
telesno od-
prtje pospešu-
je sreds: vo, po-
sebno onim, ki
tipe na navadnem
telesnem za-
prtju.

Razpošilja se proti povzetju v škatljah po 12 in
III. več steklenic. 591 50-13

== Domača umetnost! ==

Podobarski in pozlatarski atelje

ANDREJ ROVŠEK v Ljubljani

Kolodvorske ulice šte. 22

60 52-87 v hiši gosp. Wessner-jeve

se priporoča prečisti
duhovščini in cerkve-
nim predstojništvom v
naredila za izvrševanje
vsakovrstnih strogo
umetniško izvršenih

leseni

oltarjev

v raznih slogih

* kipov *

in svetniških soh

od kamena, gipsa

ali lesa itd.

Oltarne skupine

iz različnega ma-
terijala.

Priznana umetniško
dovršena dela!

Priznana pisma
so na razpolago.

== Domača ==
trdka!

V Spodnjem Logateu, nasproti
kolodvoru, v jako ugodni legi, daje se v
najem od 1. oktobra t. l. naprej

prodajalnica

s skladiščem in k tej spadajoče stano-
vanje, obstoječe iz sobe in kuhinje.

Natančne poizvede se pri A. Serini v
Logateci. 797 (4-3)

Najboljše berilo in darilo je vsestransko jako pohvaljena

„Vzgoja in omika ali izvir sreče“

(neobhodno potrebna knjiga za vsakega človeka, ka-
teri se hoče sam lahko in hitro navaditi vsega potreb-
nega, da more sebe in druge blaziti in prav olakati),
ter se dobi za predplačilo 1 gl. 50 kr., po pošti
10 kr. več, ali proti poštnemu povzetju pri Jožefu
Valenciću na Dunaju, III., Steingasse 9,
I. Stock, Th. 10.

Založnik, ozir. prodajalec je voljan vrniti denar,
ako bi mu kupec poslal knjigo še nerazrezano in
čisto v treh dneh nazaj. Cena je skrajno znižana,
knjig je malo več. 1000 31

Glavna zaloga

za Kranjsko:

Mihael Kastner

v Ljubljani. 259 52-42

C. in kr. priv. umivalna voda za konje.
Cena steklenici 2 K. 80 h.

Kwizdov restitucijski fluid

je tekočina, že 40 let v rabi po dvornih, vojaških
in civilnih konjskih hlevih, s katero se krepčajo
konji po velikem trudu, ali če si zvinijo nogo, če
jim odrevené kite itd. Ta tekočina dela konja spo-
sobnega za izredne uspehe pri dirkah — Pristen
je fluid le z gori označeno varstveno znamko in je
dobiti po vseh lekarnah in prodajalnicah dišav v
I. Avstro-Ogerski. 630 20-4

Glavna zaloga

Franc Jan. Kwizda,

c. in kr. avstr.-oger., kr. rumun. in knežji bulgarski
dvorni založnik, lekarnar v Korneuburgu pri Dunaju.

Stajerska
POCAKKA
KISLA VODA Tempelje Styria-vrelec
SVETOSLAVNA.
Krepčevalna pijača. Neprekošana zdravilna voda.

Dobiva se povsod.

927 (36-36)

Sarg's Kalodont.

Najboljše in najcenejše sredstvo za čiščenje zob.

A. Kasch

prej Ferdinand Bilina in Kasch

Židovske ulice šte. 1

priporoča za jesenski čas in zimo

rokovice

najboljše in sicer: fine glase, usnjene za pranje, gorke zimске iz sukna in kožuhovine po znižani
ceni. — Velika zaloga rokovic za vojake, lastni izdelek.

Vedno najnovejše kravate in ovratnike za gospode, manšete, predpasniki itd.
Kovčki, ročne torbice in različno drugo.

Pozor! Vse imenovano prodajam po cenilni vrednosti.

824 3-2

Rokovice sprejemam za snaženje in umivanje.

VINCENC ČAMERNIK kamnoseški mojster

v Ljubljani, Slomšekove ulice 17 (nasproti elektrarne).

Izborna zaloga grobnih spomenikov

iz vsakovrstnih marmorjev, granitov in sijenitov.

Delavnica umetnih cerkvenih kamnoseških del.

Stavbena dela.

465 25-20

Priznana solidna dela, točna postrežba.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Deležne uloge in dividenda

se članom minolega I. odseka, po sklepu občnega zbora z dne 17. septembra 1900. izpla-
čujejo od danes naprej do 1. decembra 1900 ob navadnih uradnih urah (od 9. do
12. ure dopoldne) izvzemši nedelje in praznike.

Vsak član mora prinesiti seboj svojo deležno knjižico.

V Ljubljani, dne 19. septembra 1900.

831 2-2

Ravnateljstvo.

Na debelo. — Na drobno.

Postrežba točna. — Cene nizke.

Peter Majdič

trgovina z železnino „MERKUR“

Celje, Graška cesta št. 12

priporoča svoje lahko tekoče **slamoreznice** najboljših sestavov, kakor tudi
izvrstne **slamorezne kose**; dalje svojo veliko zalogo izdelkov iz ka-
menščine, kakor: cevi za kanalizacije in stranišča, nastavke za
dimnike v vsakovrstnih oblikah, cementa, stavbenih in pohištvenih
okovov, kuhinjske priprave, štedilnikov in pečij od najpreprostejše
do najfinejše izpeljave.

Gospodom poljedelcem priporočam kot najizdatnejše umetno gnojilo
Tomaževo fosfatno moko po tovarniški ceni.

Velika izber železnih nagrobnih križev.

Slavno občinstvo vabim najuljudneje, si pri priliki ogledati
mojo trgovino in zalogo. 836 3-2

Št. 28.645.

Oklic.

809 3-3

Kontrolni shod c. kr. deželnih brambovcv in nadomestnih brambovcv
bode letos v Ljubljani

dne 2. oktobra ob 9. uri dopoldne

v domobranski vojašnici.

K temu shodu priti je vsem v Ljubljani bivajočim brambovskim nadomestnikom, ki
niso letos niti kot novinci izurjeni, niti k orožnim vajam poklicani bili.

Naknadni kontrolni shod bode

dne 20. novembra t. l. ob 9. uri dopoldne

tudi v domobranski vojašnici.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane.

dne 1. septembra 1900.

Trceevka
gl. 75—

Puškar

Fr. Kaiser

v Ljubljani

priporoča za dōbo lova ter pošilja

puške

in vse druge lovske potrebščine

katerih ima veliko zalogo.

Trceevka
gl. 75—

Trceevka
gl. 75—

Trceevka
gl. 75—

753 4

Prodajalnica
izgotovljene obleke
za gospode in gospe.

Eričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice šte. 9
priporočata svojo bogato zalogo vsakovrstnih
izgotovljenih jesenskih in zimskih
oblek za gospode in gospe
po čudovito nizkih cenah.
Prodajalnica izgotovljene
obleke za gospode
in gospe.

sezoni

sezoni

priporočam svojo bogato zalogo pušk najnovejših sistemov in najnovejše vrste revolverjev itd.,
vseh pripadajočih rekvizitov in municije, posebno pa opozarjam na

trocevne puške

katere izdelujem samo jaz in katere se radi svoje lahkote in priročnosti vsakemu najbolje priporočajo. — Ker
se pečam samo z izdelovanjem orožja, se priporočam p. n. občinstvu za mnogobrojna naročila ter izvršujem
tudi v svojo stroko spadajoče naročila in poprave točno, solidno in najceneje. — Z velespoštovanjem

Fran Sevčik, puškar v Ljubljani, Židovske ulice.

Ilustrovan cenik se pošlje na željo zastoj.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
Špitalske ulice št. 7, I. nadstr.

Zobozdravnik
med. univ. D^r. RADO FRLAN

specijalist za zlate in porcelanaste plombe,
bivši gojenec kraljevega zobozdravniškega zavoda v Berlinu,
Dorotheenstrasse,

naznanja slavnemu občinstvu, da si je nabavil vse priprave za brezčutno
ruvanje zob z dušikovim oksidulom (Lustgas oder Lachgas) in da izvršuje od
8. avgusta dalje vse operacije v ustih z navedeno narkozo.

Istotako se izdelujejo v njegovem ateljeju vse vrste zlatih kron, zlatih
spon in zlatega zobovja, kakor tudi vsa druga zobozdravniška in zob-
tehnična dela

751 5

Zavod za slikanje na steklu
Ed. Stuhl Gradec, Ungergasse 3
izdeluje slikana okna za cerkve in hiše
v raznih slogih.

Gosp. **Edvard Stuhl**, umetnik za slikanje na steklu, je izdelal
za tukajšnje farno cerkev sv. Križa v Poličanah dvojno okenj, po 4,5 m
visoka in 1,5 m široka, jako umetniško in v največjo zadovoljnost. V
oknih so slike: krvava in nekrvava daritev. Cena obema oknom 360 gld.
Pridite in glejte! Jako sem zadovoljen in priporočam mojstra zlasti onim
gospodom, ki bi radi kaj lepega dobili, pa nimajo veliko denarjev na razpolago.

Župni urad Poličane ob južni železnici, dne 29. marca 1899.

Jan Lenart, duh. svetnik, župnik.

Gosp. **Edvard Stuhl**, izdelovatelj slikanih okenj v Gradcu, je za
našo novo farno cerkev sv. Vida izdelal dvanajst okenj in sicer dvojne okenj
s slikami sv. Modesta in sv. Krescencije, druge z različnimi drugimi slikari-
jami ozaljšane. Vse je izvršil jako umetniško in v popolno zadovoljnost.
Ker tudi cene niso previsoke, zato umetnika toplo priporočim vsem cer-
kvenim predstojništvom, ki si mislijo napraviti taka okna.

Farni urad Lučine na Kranjskem, dne 19. oktobra 1899.

Anton Dolinar, župnik.

Tacih priznanj imam prečistiti duhovščini na razpolago še dokaj.
Vijudno se priporočam

471 20-17

Ed. Stuhl.

Podpisana ima v zalogi najraznovrstnejše trpežno, krasno
blago za bandera, baldahine, raznobarvne
plašče, kazule, pluviale, dalmatike, ve-
lume, albe, koretelje, prte itd.

sploh vse, kar se rabi v cerkvi pri službi božji. — Prevzema
tudi vezenje, prenovljenje stare obleke in vsa popra-
vila. — Izdeluje ročno in poštено po najnižji ceni
bandera in vse drugo obleko.

Prečistite gospode prosim, da se blagovolijo pri naročilih
ozirati na domačo trdko ter ne uvažujejo tujih trdk, dru-
štev in potujočih agentov.

Zagotavlja hitro in najpoštenjejšo postrežbo in najnižjo
ceno, zatrjuje, da bode hvaležna tudi za najmanjše naročilo.
Najodličnejšim spoštovanjem se priporoča 502 52-17

Ana Hofbauer,

imejteljica zaloge cerkvene obleke, orodja in posode
v Ljubljani, Wolfve ulice 4.

Od vseh avstrijskih škofov potrjeni in od vis. o. kr. ministerstva za uk
in bogočastje pripuščeni slovenski

mali, srednji in veliki
katekizem ali krščanski nauk

ki ga je založilo knezoškofstvo ljubljansko, se dobiva pri knjigotrdcih na drobno
mali po 30 h, srednji po 64 h in veliki po 80 h.

Na debelo pa ga razprodaja edino le knezoškofstvo ljubljansko, ki je poskrbelo
za to, da ne dobé le knjigotrdci kolikor mogoče velikih ugodnosti, ampak da bo dajalo
tudi gg. katehetom, ki bi katekizma več skupaj naročili, na vsakih 10 iztisov po 3 iztise
namečka za ubožne učence.

Vsi iztisi katekizma, kar se jih razprodaja knjigotrdcem, imajo znotraj na platnicah
prilepljen po en listič Te lističe naj gg. katehete od učencev nabirajo ter naj je svoj čas
pošljejo knezoškofstvu ljubljanskemu, katero jim bo poslalo za vsakih 10 takih listkov po
en iztis dotičnega katekizma za ubožne učence zastoj. Plačati jim bo samo troške
pošiljatve.

Natančnejša pojasnila glede dobave v večjih množinah daje na željo gg. raz-
prodajalcem knezoškofstvo ljubljansko.

84 1

Josip Kastelic,

krojaški mojster,

v Ljubljani, Vodnikov trg št. 4,

priporoča se prečistiti duhovščini v

izdelovanje vsakovrstne

obleke,

posebno

talarjev, površnikov itd.

Izdelujem birete, oingulum in vsakovrstne šemise,te,
kakor tudi vsa druga v to stroko spadajoča dela
natančno po meri.

Prosim prečistito duhovščino, da me blagovolijo počastiti s
cenjenimi naročili, zagotavljajoč, da bodem vedno skrbel, da
zvršim vsako naročilo v največjo zadovoljnost preč. naročnikov.

Slav. p. n. občinstvu priporočam svojo dobro urejeno
krojaško delavnico, v kateri izdelujem

obleke za gospode in dečke

po najnovejšem kroju, natančno po meri.

86 34

Zunanja naročila točna. — Cene primerno nizke.

Delavnica kleparskih, ključarskih, kovino-tiskarskih, stavbenih
in galanterijskih del.

Anton Belec

Št. Vid nad Ljubljano

izdeluje in ima v zalogi cerkvene sve-
tilnice ali stalnice, dve po:

iz kositarja 12, 15, 18, 20 gld.,

iz medenine 22, 24, 28, 32 gld.,

iz tompaka 40, 50 gld.,

obhajilne svetilnice

iz kositarja po 2 gld., iz

medenine po 5 gld.,

štedilna železna

ognjišča, vsa železnina

tudi razna za

vzidanje.

688 (8-5)

Pokrivanje in barvanje zvonikov ter napeljevanje strešnih žlebov in strelovodov.

Razne železne ograje, vrata, omrežja za pokopališča itd. — Skritevjo
zvonikov prevzema ob enem tesarska dela.

C. kr. priv.
zavarovalna družba
„AVSTRIJSKI PHÖNIX“
na Dunaju.

Uplačana glavnica
K 6,000.000.—
Premijska in od-
škodninska re-
serva . . K 2,500.000.—

Zavarovanje poslopij in vsako-
vrstnih premičnin proti požar-
nim škodam.

C. kr. priv.
zavarovalna družba za življenje
„AVSTRIJSKI PHÖNIX“
na Dunaju.

Uplačana glavnica . K 2,400.000.—
Premijska in odškod-
ninska reserva . . K 25,940.000.—
Zavarovalno stanje . K 112,000.000.—
Premijski dohodki . K 4,700.000.—

Zavarovanje na človeško življenje za slučaj
doživetja in smrti, otroških dot in
starostnih rent.

„PROVIDENTIA“
občna zavarovalna družba
na Dunaju.

Ustanovna glavnica
K 5,000.000.—
Uplačana glavnica
K 1,500.000.—

Zavarovanje proti telesnim ne-
zgodam za slučaj smrti, stalne
invaliditete in začasne poškodbe.
— Jamstveno zavarovanje za ko-
lesarje, posestnike kónj, tovarne in
industrijska podjetja.

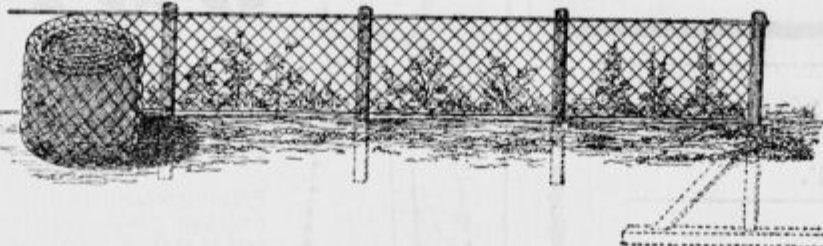
Stalne nizke premije in točno kulantno odškodovanje.

216 10-8

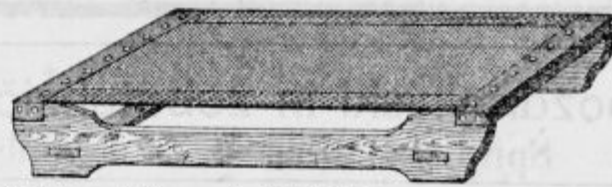
Generalni zastop teh zavarovalnic v Ljubljani, Kongresni trg šte. 17
(novo uršulinsko poslopje) **JOSIP PROSENC.** (novo uršulinsko poslopje.)

Narejena sita in rešeta z lesenim
obodom v vseh velikostih.

Ograja gozdov, pašnikov vrtov itd.

Elastične posteljne mreže (Spiral-Drahtmatratzen) iz galvani-
zirane jeklene žice.

184 10-8

Karol Zupančič, Jurjevica pri Ribnici, Kranjsko,
izdelovatelj žičnih (dratenih) tkanin ter pletenin in trgovina s sitarskim, rešetarskim
in lesenim blagom,

priporoča slavnemu p. n. občinstvu svoje **pletenine iz žice**, pletene s strojem po uzorcih, za ograjo gozdov in vrtov, za
fazanerije, kurnike, golobnjake; **mreže za presejanje** gramoza in peska. — Izdeljuje in ima veliko zalogo **medene, pocinjene in železne tkanine**
za stroje, mline, okna, line, kleti; **mesne sitnice**, prožne posteljne mreže (Drahtmatratzen) v raznih velikostih, raznovrstna sita, rešeta za tovarne in mline,
kape za ogrebanje čebel, pokrivala za jedila, **razno leseno (suho) robo** itd. po najnižji ceni. — **Ceniki na zahtevanje brezplačno.**

Dunajska filialka
Hranilne vloge na knjižice s 4%.

Menjalnica, borzno posredovanje, posojila na vred-
nostne papirje, menični eskompt, vinkuliranje in
984 115 razvinkuliranje obligacij.

Živnostenská banka
na Dunaju, I, Herrengasse 12.

Glavnice v akcijah 20,000.000 K.
Reservni zaklad nad 7,500.000 K.
Centrala v Pragi.

Podružnice v Brnu, Plznju, Budejovicah, Pardubicah,
Taboru, Benešavi, Iglavi, Moravski Ostravi.

Dunajska borza.

Dne 21. septembra.

Skupni državni dolg v notah	97-05
Skupni državni dolg v srebru	96-85
Avstrijska zlata renta 4%	116-15
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	97-60
Ogerska zlata renta 4%	114-75
Ogerska krona renta 4%, 200	90-70
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1707-—
Kreditne delnice, 160 gld.	656-—
London vista	242-—
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. valj.	118-32

Dne 20. septembra.

20 mark	23-67
20 frankov (napoleonor)	19-30
Italijanski bankovci	90-40
C. kr. cekini	11-44
3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	172-—
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	161-50
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	195-—
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	93-60
Tisne srečke 4%, 100 gld.	142-50
Dunavske vravnave srečke 5%	252-50

Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	107-—
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	94-20
Prioritetne obveznice državne železnice	—
južne železnice 3%	317-—
južne železnice 5%	119-50
dolenjskih železnic 4%	99-50
Kreditne srečke, 100 gld.	392-—
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	360-—
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	42-75
Ogerskega	20-25
Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	12-80
Rudolfove srečke, 10 gld.	62-—

Salmove srečke, 40 gld.	170-—
St. Genois srečke, 40 gld.	193-—
Waldsteinove srečke, 20 gld.	—
Ljubljanske srečke	47-50
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	274-50
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	6070-—
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	798-—
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	112-50
Splošna avstrijska stavbinska družba	149-—
Montanska družba avstr. plan.	466-50
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	436-—
Papirnih rubljev 100	255-50

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za izgube pri izrebanjih, pri izrebanju
najmanjšega dobitka. — Promese za vsako izrebanje.
Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„**M E R C U R**“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnili vseh gospodarskih in finančnih stvarih,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostih
papirjev in vestni svati za dosego kolikor je mogoče visocega
obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnic.